

ELEKTROPRIVREDA

#457 LIST ELEKTROPRIVREDE
CRNE GORE AD NIKŠIĆ

**NAKON POČETKA RADA SISTEMA
ZA ODSUMPORAVANJE,
EKOLOŠKA REKONSTRUKCIJA TE
PLJEVLJA UŠLA U ZAVRŠNU FAZU**

Čistije nebo iznad Pljevalja

SADRŽAJ

LIST ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE AD NIKŠIĆ

Adresa redakcije: **Ulica Vuka Karadžića 2, Nikšić**
Tel/faks: **040/204-223**
e-mail: **list.epcg@epcg.com**
web sajt: **www.epcg.com**
Izdavač: **Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić**
Tiraž: **1200**
Štampa: **Grafo Group**

Predsjednik Odbora direktora
MILUTIN ĐUKANOVIĆ

Izvršnog direktor
ZDRAVKO DRAGAŠ

Rukovodilac Sektora za
korporativne komunikacije
MILICA ABRAMOVIĆ
milica.abramovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
MIODRAG VUKOVIĆ
miodrag.vukovic@epcg.com

Novinar
TATJANA KNEŽEVIĆ PERIŠIĆ
tatjana.perisic@epcg.com

Fotografije
ZORAN ĐURIĆ
zoran.djuric@epcg.com

Dizajn i priprema za štampu
BLAŽO VELJOVIĆ
veljovic.pg@gmail.com

MI.SMO@EPCG.COM

Pitajte, komentarišite, predlažite, sugerišite, uključite se u donošenje odluka, utičite na definisanje i realizaciju strateških ciljeva i razvoj Kompanije. Vaše mišljenje jako je važno.

Adrese: **mi.smo@epcg.com**, interni web portal ili u pisanoj formi preko pisarnice.

NAKON POČETKA RADA SISTEMA ZA
ODSUMPORAVANJE, EKOLOŠKA REKONSTRUKCIJA
TE PLJEVLJA UŠLA U ZAVRŠNU FAZU
Čistije nebo iznad Pljevalja.....6

PREDSTAVNICI EU I UN OBIŠLI TE PLJEVLJA
Fokus na ekološku
rekonstrukciju i pravednu tranziciju.....9

POSLEDICE UVOĐENJA CBAM-A
NA CRNOGORSKU ENERGETIKU
Koliko će Crnu Goru koštati ugljenik?.....10

EPCG I MASDAR POTPISALI
SPORAZUM O SARADNJI
Novi impuls razvoju obnovljivih
izvora energije u Crnoj Gori.....12

STEVAN RAKOČEVIĆ,
DOKTOR ELEKTROTEHNIKE SA 27 GODINA
**OBNOVLJIVI IZVORI SU
BUDUĆNOST, ALI INTEGRACIJA
MORA BITI PAŽLJIVA**

34

EPCG I „VIGORIS ECOTECH“ POTPISALI UGOVOR
VRIJEDAN GOTOVO SEDAM MILIONA EURA
**POČINJE REALIZACIJA
MHE „OTILOVIĆI“**

4

VE GVOZD ULAZI U ZAVRŠNU FAZU
Vjetar je saveznik i prepreka.....13

ODLUKAMA ODBORA DIREKTORA EPCG AD NIKŠIĆ
Novi rukovodioci u više djelova Društva16

I TREĆA GENERACIJA INTERNIH
PROVJERAVAČA USPJEŠNO PROŠLA OBUKU
Jačanje IMS-a kroz novu generaciju kontrolora19

DODIJELJENE STIPENDIJE FONDACIJE “DOBRILU GAČEVIĆ”
Podrška mladim talentima21

U NOVIM PROSTORIJAMA CENTRALNE
ARHIVE, POČEO PROCES UVOĐENJA DMS SISTEMA
Između papira i ekrana22

NAGRADNA IGRA ZA POTROŠAČE EPCG
„Nagradu osvoji, jer nula se broji!“25

**IVAN SAVIĆ, BUBNJAR I
OSNIVAČ BENDA WIDER HORIZONS
KAD PINK FLOYD ODJEKUJE
CRNOGORSKIM PLANINAMA**

38

MAST. INŽ. EL. MAKSIM VUČINIĆ,
PREDSJEDNIK ODBORA DIREKTORA COTEE
**PRIPREMAMO SISTEM
ZA INTEGRACIJU SA EVROPSKIM
TRŽIŠTEM ENERGIJE**

28

MILOŠ RAKIĆ, ENERGETSKI EKSPERT
Energetika Zapadnog Balkana
ne smije zakasnuti u trci digitalizacije.....26

Internet.....32

PRIČA O RELJEFIMA ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE (III)
Vizionari jednog vremena36

ENERGIJA KOJA POKREĆE STVARALAŠTVO
Partnerstvo za nove glasove naše kulture42

Pokloni za najmlađe42

Preporuke.....43

oBOJANA strana/Mudre misli44

Nagradna igra45

REPORTAŽA
KALDRMOM STAROG BARA

40

EPCG I „VIGORIS ECOTECH“ POTPISALI UGOVOR
VRIJEDAN GOTOVO SEDAM MILIONA EURA

Počinja realizacija mHE „Otilovići“

Pljevlja bi u narednim godinama mogla dobiti novi energetski objekat, koji će dodatno osnažiti domaću proizvodnju električne energije. Izvršni direktor Elektroprivrede Crne Gore Zdravko Dragaš i izvršni direktor kompanije „Vigoris Ecotech“ Siniša Višnjić potpisali su ugovor o izgradnji male hidroelektrane „Otilovići“, projekta čija neto vrijednost iznosi 6.795.000 eura, bez PDV-a

Tatjana Knežević Perišić

elektrane u funkciju.

Ugovor je zaključen nakon sprovedenog otvorenog postupka javne nabavke, a obuhvata izradu glavnog projekta, izgradnju građevinskih objekata, isporuku i montažu elektro-mašinske opreme, kao i ispitivanja i puštanje u rad, po principu „ključ u ruke“. Time izvođač preuzima kompletnu odgovornost za realizaciju projekta – od projektovanja do završne faze stavljanja

Projekat od strateškog značaja

Izgradnja mHE „Otilovići“ prepoznata je kao jedan od prioritarnih hidroenergetskih projekata u strateškim planovima EPCG i države. Elektrana će imati dva agregata sa horizontalnim Francis turbinama, ukupne instalisane snage 3,2 MW. Planirana godišnja proizvodnja iznosi oko 11 GWh električne energije, što je,

prema procjenama, dovoljno za snabdjevanje približno 1.800 domaćinstava.

Uz energetski doprinos, očekuje se i značajan ekološki efekat; procijenjena godišnja ušteda emisija ugljen-dioksida iznosi oko 7.600 tona, čime se projekat uklapa u nacionalne ciljeve zelene tranzicije i smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Izvršni direktor EPCG Zdravko Dragaš ocijenio je da potpisivanje ugovora predstavlja još jedan konkretan korak u realizaciji investicionog ciklusa kompanije i jačanju domaćih proizvodnih kapaciteta.

Prema njegovim riječima, riječ je o projektu koji donosi novu vrijednost energetskom sistemu Crne Gore, uz primjenu savremenih standarda i procedura, te doprinosi stabilnosti i fleksibilnosti proizvodnje električne energije.

Siniša Višnjić, izvršni direktor kompanije „Vigoris Ecotech“, naglasio je da će realizacija projekta biti vođena visokim standardima kvaliteta i bezbjednosti, uz poštovanje precizno definisanih rokova i obaveza. Kako je naveo, cilj je da EPCG dobije cjelovito i tehnički održivo rješenje, od glavnog projekta do završnih ispitivanja i puštanja u pogon.

Naslanjanje na postojeću infrastrukturu

Posebna prednost projekta ogleda se u činjenici da osnovna infrastruktura već postoji. Na rijeci Čehotini, osam kilometara jugoistočno od Pljevalja, 1981. godine je, u okviru izgradnje Termoelektrane „Pljevlja“, podignuta lučno-betonska brana visine 59 metara. Formirana je hidroakumulacija zapremine oko 18 miliona kubnih metara, od čega je 13 miliona korisne zapremine.

Voda iz akumulacije, osim za potrebe Termoelektrane, koristi se i za snabdjevanje gradskog vodovoda i drvnog kombinata „Vektra-Jakić“, pri čemu ukupna potrošnja iznosi oko 0,62 m³/s. Dosadašnja hidrološka ispitivanja pokazala su da srednji višegodišnji proticaj na profilu brane iznosi 4,68 m³/s, što otvara prostor za dodatno energetsko iskorišćavanje.

Planirano rješenje predviđa izgradnju mašinske zgrade na desnoj obali Čehotine, oko 100 metara nizvodno od brane. Elektrana će imati glavni proizvodni agregat snage 3,2 MVA i pomoćni agregat snage 0,5 MVA, namijenjen iskorišćavanju biološkog minimuma. Dotok vode biće obezbijeđen cjevovodom prečnika

1.800 milimetara, povezanog sa akumulacijom preko rekonstruisanog desnog temeljnog ispusta.

Ideja stara više od četiri decenije

Ideja o izgradnji male hidroelektrane na ovoj lokaciji datira još iz perioda gradnje brane, početkom osamdesetih godina prošlog vijeka. Projektna dokumentacija je doradivana 2001. i 2011. godine,

ali realizacija nije započela.

Vlada Crne Gore je 17. novembra 2021. godine usvojila Koncesioni akt za korišćenje vode iz akumulacije „Otilovići“ radi izgradnje male hidroelektrane, uz predviđenu direktnu dodjelu koncesije EPCG. Urbanističko-tehnički uslovi izdati su 27. jula 2023. godine, čime su stvoreni formalni preduslovi za pokretanje investicije. U Planu javnih nabavki za 2024. godinu procijenjena vrijednost projekta iznosila je sedam miliona eura.

O vještačkom jezeru Otilovići

Jezero Otilovići, smješteno je oko 11 kilometara jugoistočno od Pljevalja; nastalo 1982. godine izgradnjom brane na rijeci Čehotini. Formirano je prvenstveno za potrebe Termoelektrane „Pljevlja“, ima zapreminu od 18 miliona kubnih metara i predstavlja ključni vodni resurs za hlađenje turbina, ali i za vodosnabdjevanje grada.

Akumulacija je nastala potapanjem kanjona Čehotine i proteže se u dužini od oko 11 kilometara. Iako vještačkog porijekla, jezero se vremenom prirodno uklopilo u okolni ambijent, postavši prepoznatljiv pejzažni element ovog dijela sjevera Crne Gore. Na njegovim obalama izgrađeni su ribolovačka staza i dom, dok kućica na vodi u središtu jezera dodatno doprinosi vizuelnom identitetu prostora.

Uz akumulaciju su posebno upečatljivi i meandri Čehotine, udaljeni oko 20 kilometara od Pljevalja, na pravcu prema Vrulji, u selu Mataruge. Rijeka Čehotina, duga 125 kilometara, izvire kod Donjeg Kolašina i protiče kroz Crnu Goru i Bosnu i Hercegovinu, gdje se uliva u Drinu. Nakon izgradnje brane i podizanja nivoa vode, meandri su postali izraženiji i vidljiviji, pretvarajući ovaj prostor u jednu od najupečatljivijih prirodnih panorama pljevaljskog kraja.

Projekat je uvršten i u Strategiju razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine, kao i u Nacionalnu strategiju održivog razvoja, što potvrđuje njegov dugoročni značaj u planiranju energetskog sektora.

Složeni inženjerski poduhvat

Iz „Vigoris Ecotecha“ poručuju da je riječ o složenom inženjerskom zahvatu, s obzirom na to da se energetski sistem implementira na brani staroj više od četiri decenije, visokoj gotovo 60 metara. Prema riječima Višnjića, uklapanje savremenih tehničkih rješenja u postojeće konstruktivne okvire predstavlja poseban izazov.

Raditi na ovakvom objektu, uklopiti inženjerska rješenja i realizovati energetski projekat u postojećim konstruktivnim okvirima, izuzetno je kompleksno. Upravo zbog toga ovaj projekat ima posebnu vrijednost i predstavlja značajan inženjerski izazov, naglasio je Višnjić za naš list.

Mi jesmo, kao kompanija, imali veliki izazov prilikom rekonstrukcije dvije male HE „Podgor“ i „Rijeka Crnojevića“, gdje smo posebno morali voditi računa o očuvanju istorijskog nasleđa, kad su te dvije elektrane u pitanju, obzirom da su tretirane kao spomenici kulture. Međutim, mHE „Otilovići“ ima dodatnu „težinu“, svojevrsna je „kruna“ rada naše kompanije, kaže Višnjić.

On je istakao da će u narednoj fazi biti sprovedena detaljna istraživanja i nove analize energetskog potencijala lokacije, imajući u vidu da su ranija idejna rješenja nastajala prije deset ili dvadeset godina, u drugačijim klimatskim i tehničkim okolnostima. Promjene u količini padavina, hidrološkim parametrima i standardima zahtijevaju ažuriran pristup i preciznu procjenu izvodljivosti, smatra Višnjić.

Prema dostupnim analizama, projekat mHE „Otilovići“ se ocjenjuje kao tehnički ostvarljiv, ekonomski isplativ i ekološki stabilan, uz očekivane benefite, poput prihoda od koncesionih naknada, potencijalnog otvaranja radnih mjesta, unaprjeđenja lokalne infrastrukture i stabilnijeg snabdjevanja električnom energijom.

Potpisivanjem ugovora EPCG i „Vigoris Ecotech“ ulaze u fazu konkretne realizacije projekta koji bi, nakon višedecenijskog planiranja, mogao dobiti svoj epilog u vidu novog obnovljivog izvora energije na sjeveru Crne Gore.

Sa potpisivanja ugovora

NAKON POČETKA RADA SISTEMA ZA ODSUMPORAVANJE, EKOLOŠKA REKONSTRUKCIJA TE PLJEVLJA UŠLA U ZAVRŠNU FAZU

Čistije nebo iznad Pljevalja

Nakon puštanja u rad DeNOx postrojenja i početka rada sistema za odsumporavanje dimnih gasova, TE Pljevlja bilježi ohrabrujuće rezultate u smanjenju štetnih emisija. Završetak svih aktivnosti očekuje se u junu 2026. godine

Tatjana Knežević Perišić

Ekološka rekonstrukcija TE Pljevlja, jedinog velikog termoenergetskog postrojenja u Crnoj Gori, jedan je od najznačajnijih infrastrukturnih i ekoloških projekata u posljednjoj deceniji. Projekat je započet 2022. godine, dok je završna faza radova na terenu krenula 1. aprila 2025, kada je blok privremeno zaustavljen radi instalacije ključnih sistema. Vrijednost investicije procjenjuje se na 70 do 80 miliona eura, a finansira je Elektroprivreda Crne Gore.

Rekonstrukcija obuhvata osam projekata, među kojima su najznačajnija postrojenja za denitrifikaciju (DeNOx/SCR) i odsumporavanje dimnih gasova (FGD), jer upravo ona donose najveće smanjenje emisija sumpor-dioksida i azotnih oksida.

FGD-najzahtjevniji dio rekonstrukcije

Nakon puštanja u rad DeNOx sistema, uslijedilo je aktiviranje postrojenja za odsumporavanje, zasnovanog na mokrom krečnjak-gips procesu. Inače, sistem odsumporavanja dimnih gasova sastoji se od više međusobno povezanih cjelina: od prijema reagensa-krečnjaka, skladištenja i pripreme krečnjaka, formiranja krečnjačke emulzije, preko apsorbera, pumpnih sistema, oksidacionih ventilatora i mješača, do procesa odvajanja i skladištenja gipsa kao krajnjeg nusproizvoda.

Prve količine krečnjaka dopremljene su 2. februara, a sistem je prvi put pušten u rad 6. februara, čime je termoelektrana ušla u završnu fazu modernizacije, kazao je rukovodilac podružnice **Žarko Čačić**.

Već u prvim danima rada izmjerene koncentracije SO₂ bile su znatno ispod projektovane granične vrijednosti od 130 mg/m³. U toku je fino podešavanje parametara, posebno pH vrijednosti i gustine suspenzije, jer oni direktno utiču na efikasnost apsorpcije sumpor-dioksida i stabilnost procesa, kaže Čačić.

Ističe da je posebna pažnja posvećena i kvalitetu gipsa, nusproizvoda procesa. Kontrolišu se sadržaj kalcijum-karbonata i vlage, jer ti parametri utiču na stabilnost rada sistema, skladištenje i eventualnu komercijalnu upotrebu gipsa. Istovremeno se optimizuje potrošnja krečnjaka, kako bi se postigla ravnoteža između

maksimalne efikasnosti uklanjanja SO₂ i racionalne potrošnje reagensa. Inače, prve količine gipsa dobijene u okviru tehnološkog procesa odsumporavanja proizvedene su 9. februara 2026. godine, čime je potvrđena potpuna funkcionalnost sistema u realnim eksploatacionim uslovima, kaže Čačić.

Pomoćnik rukovodioca i šef ekološke rekonstrukcije **Ljubiša Janković** ističe da je riječ o najzahtjevnijem segmentu cijelog projekta, kako u tehnološkom, tako i u mašinskom i građevinskom dijelu.

Posebno zahtjevni radovi tokom realizacije projekta izvođeni su na apsorberu i dimnim kanalima, naročito u dijelu njihove unutrašnje zaštite staklenim ljuspicama. Ova vrsta zaštite zahtijevala je poseban postupak nanošenja, strogo kontrolisane uslove rada i angažovanje izuzetno stručnih i kvalifikovanih radnika, s obzirom na složenost i tehnološku zahtjevnost procesa.

Faza detaljnog podešavanja parametara sistema

Prema riječima rukovodioca podružnice Žarka Čačića, u narednom periodu, u skladu sa definisanim dinamičkim planom, predstoji faza detaljnog podešavanja svih tehnoloških i radnih parametara sistema.

Ova faza obuhvatiće dalju optimizaciju procesa, stabilizaciju rada postrojenja u svim režimima opterećenja, kao i otklanjanje eventualno uočenih nedostataka, s ciljem postizanja dugoročne pouzdanosti i maksimalne efikasnosti sistema.

Timovi formirani za puštanje u rad, zajedno sa timovima za održavanje, kontinuirano i intenzivno prate sve tokove rada postrojenja. Sve nepravilnosti i odstupanja u radu sistema blagovremeno se evidentiraju, analiziraju i prijavljuju izvođaču radova radi njihovog pravovremenog otklanjanja. Značajnu ulogu u ovom procesu ima i stručni nadzor nad puštanjem u rad, koji obezbjeđuje do-

Parametar / Postrojenje	DeNOx (SCR)	FGD (Odsumporavanje)
Glavni proces	Redukcija NOx pomoću uree/amonijaka u katalizatoru	Mokri krečnjak-gips proces, apsorpcija SO ₂
Projektovana granica emisija	150 mg/Nm ³	150 mg/Nm ³
Izmjerene emisije pri prvom radu	108-130 mg/Nm ³ (NOx)	Ispod 130 mg/Nm ³ (SO ₂)
Nusproizvod	Nema značajnog komercijalnog proizvoda	Gips, kontrolisan CaCO ₃ i vlagom

datni nivo kontrole i kvaliteta u realizaciji ovog složenog tehnološkog projekta.

Po završetku perioda podešavanja i stabilizacije rada postrojenja za odsumporavanje dimnih gasova, slijedi faza garancijskih mjerenja, koja predstavlja završni korak u procesu puštanja postrojenja u punu eksploataciju. Tokom ove faze biće izvršena detaljna mjerenja efikasnosti sistema odsumporavanja dimnih gasova, kao i provjera ostvarivanja svih projektovanih parametara. Poseban akcenat biće stavljen na koncentracije sumpor dioksida u dimnom gasu, kao i na emisije čestica prašine, pri čemu izmjerene vrijednosti moraju biti u potpunosti u okviru projektovanih i zakonski propisanih graničnih vrijednosti, kaže Čačić.

Ohrabrujući rezultati DeNOx postrojenja

Prije puštanja u rad Sistema za odsumporavanje, uspješno je počeo s radom i DeNOx postrojenje:

Rezultati su izuzetno ohrabrujući. Nakon završene montaže i toplih ispitivanja izvršeno je podešavanje ključnih parametara SCR Sistema, saopštio je Čačić. Podsjeća da se granulirana urea koristi kao reagens u procesu redukcije azotnih oksida.

U reaktoru se razlaže na amonijak, koji

u prisustvu katalizatora pretvara NOx u elementarni azot i vodenu paru. Da kažem da su, prije puštanja sistema u rad, emisije NOx iznosile oko 480 mg/Nm³. Već nakon sat do dva rada pale su ispod 130 mg/Nm³, a u pojedinim intervalima i do 108 mg/Nm³, što je znatno ispod projektovane granice od 150 mg/Nm³. Mjerenja se vrše kontinuiranim monitoringom, ističe on. Čačić naglašava da efikasan rad postrojenja zahtijeva minimalnu temperaturu u kotlu od 315 stepeni Celzijusa, kao i stabilan rad bloka i uključanje svih pratećih sistema.

TE u sistemu probnog rada

Treba naglasiti da se Termoelektrana i dalje nalazi u sistemu probnog rada, tokom kojeg se testiraju svi sistemi u realnim uslovima, optimizuju parametri i verifikuju garantovane vrijednosti. Njegovo trajanje zavisi od dinamike testiranja i uslova rada bloka, ali je cilj da se kroz taj period potvrdi pouzdan, kontinuiran i siguran rad postrojenja. Projektovani datum za završetak svih ovih aktivnosti je jun 2026. God.

U svakom slučaju, puštanjem u rad ova dva postrojenja, TE Pljevlja je uradila značajan iskorak ka smanjenju negativnog uticaja na životnu sredinu, unaprijeđenju kvaliteta vazduha i obezbjeđivanju dugoročnog, ekološki prihvatljivijeg rada postrojenja, zaključuju sagovornici lista.

Termoelektrana Pljevlja bila je domaćin posjete visoke delegacije Evropske unije i Ujedinjenih nacija, koju su predvodili ambasador EU u Crnoj Gori **Johan Sattler** i rezidentna koordinatorka UN-a **Carolin Tisso**, zajedno sa predstavnicima Delegacije EU i više međunarodnih institucija. Gosti su obišli postrojenja i upoznali se sa rezultatima realizacije projekta ekološke rekonstrukcije, jednim od najznačajnijih investicionih zahvata u crnogorskom energetskom sektoru, koji ima za cilj dostizanje evropskih standarda zaštite životne sredine i očuvanje stabilnosti elektroenergetskog sistema.

Izvršni direktor Elektroprivrede Crne Gore **Zdravko Dragaš** kazao je da se projekat realizuje u skladu sa planiranom dinamikom, uz primjenu najviših tehničkih i ekoloških standarda. Istakao je da ekološka rekonstrukcija TE Pljevlja potvrđuje da je moguće modernizovati proizvodne kapacitete i istovremeno značajno smanjiti uticaj na životnu sredinu, u skladu sa evropskim energetskim i ekološkim politikama.

Ambasador Evropske unije Johan Sattler istakao je da je Evropska unija snažno posvećena ravnomjernom razvoju svih djelova Crne Gore, uz jasnu poruku da nijedna opština ne smije biti zapostavljena na putu ka članstvu u EU. Istovremeno, Pljevlja se suočavaju sa ozbiljnim zdravstvenim i ekološkim izazovima, pri čemu trenutni nivoi zagađenja vazduha dostižu neprihvatljive

PREDSTAVNICI EU I UN OBIŠLI TE PLJEVLJA

Fokus na ekološku rekonstrukciju i pravednu tranziciju

ve granice. Proces pristupanja stavlja značajan naglasak na dobrobit ljudi i javno zdravlje, naglašavajući potrebu za koordinisanim i sveobuhvatnim

naporima koji uključuju lokalne vlasti, Vladu Crne Gore i agencije UN-a, rekao je Sattler, poručujući da je EU spremna da pruži podršku pravednoj tranziciji,

oslanjajući se na iskustva država članica i rastuće interesovanje investitora za obnovljive izvore energije i inovativne tehnologije.

Rezidentna koordinatorka Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori Caroline Tissot kazala je da zajednička posjeta EU i UN-a potvrđuje snažnu podršku Pljevljima u procesu pravedne tranzicije koji u centar stavlja ljude i lokalnu zajednicu. Prema njenim riječima, usklađivanje ekološke odgovornosti i ekonomske otpornosti važan je korak ka održivom razvoju i evropskoj budućnosti Crne Gore.

Ministar energetike i rudarstva **Admir Šahmanović** ocijenio je da posjeta predstavnika EU i UN-a potvrđuje snažnu podršku međunarodnih partnera procesu pravedne energetske tranzicije u Crnoj Gori. Kako je poručio, Pljevlja su decenijama oslonac energetskog sistema države i tranzicija se mora sprovoditi planski i odgovorno, uz blisku saradnju institucija, partnera i lokalne zajednice, stvarajući nove razvojne perspektive za grad i njegove građane.

Pored ambasadora Sattlera i rezidentne koordinatorka Tissot, posjeti su prisustvovali i stalna predstavnica UNDP-a u Crnoj Gori **Ekaterina Paniklova**, šefica kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije u Crnoj Gori **Mina Brajović**, predstavnici Delegacije Evropske unije **Bernard Brunet** i **Ana Stanišić**, kao i predstavnik Evropske investicione banke **Davor Kunc**. epcg.com

Tatjana Knežević Perišić

POSljedICE UVOĐENJA CBAM-A NA CRNOGORSKU ENERGETIKU

Koliko će Crnu Goru koštati ugljenik?

Evropska unija je od 1. januara 2026. godine, uvela Mehanizam za prilagođavanje cijene ugljen-dioksida na granici (CBAM), čiji je cilj da izjednači troškove emisija CO₂ između proizvođača iz EU i onih iz trećih zemalja. Ovaj mehanizam obuhvata proizvode i energiju sa visokim intenzitetom emisija, uključujući električnu energiju proizvedenu iz uglja. Za Crnu Goru, CBAM je posebno značajan zbog izvoza električne energije, prvenstveno one proizvedene u Termoelektrani Pljevlja

Regulatorna neizvjesnost i moguće olakšice

Evropska komisija je već najavila izmjene postojeće regulative, uključujući preciznije definisanje obračuna stvarnih emisija i mogućnost primjene nacionalnih koeficijenata. Te izmjene su upućene Evropskom parlamentu. Njihovo eventualno usvajanje moglo

bi ublažiti dio finansijskog opterećenja i smanjiti pravnu i tržišnu neizvjesnost. Za zemlje poput Crne Gore, koje su već uspostavile nacionalni sistem trgovanja emisijama, ključno je da se taj sistem adekvatno prepozna i valorizuje u okviru CBAM-a.

Istovremeno, EPCG je u stalnoj komunikaciji sa Ministarstvom energetike i rudarstva, kao i sa Ministarstvom ekologije,

Uticaj na izvoz i ukupnu ekonomiju

Izvoz električne energije čini značajan dio ukupnog robnog izvoza Crne Gore, preko 35 odsto. Zbog toga CBAM nema samo sektorski, već i širi makroekonomski efekat. Električna energija proizvedena iz fosilnih goriva postaje skuplja na evropskom tržištu, dok su cijene u regionu Zapadnog Balkana osjetno niže nego u EU. Dnevne razlike na berzama mogu iznositi i od 50 do 100 eura po megavat-satu, što dodatno komplikuje planiranje trgovine.

Situaciju otežava i činjenica da metodologija konačnog obračuna za 2026. godinu još nije do kraja precizirana. Trošak će se obračunavati retroaktivno, a prve konkretne obaveze očekuju se početkom 2027. godine. To znači da se danas posluje bez potpune sigurnosti u pogledu konačnih finansijskih obaveza.

Prema dostupnim analizama, puna primjena CBAM-a mogla bi Crnu Goru koštati i do 191 milion eura godišnje. Iako su procjene podložne promjenama u zavisnosti od cijene CO₂ i obima izvoza, jasno je da se radi o iznosima koji mogu značajno uticati na bilanse i državne prihode.

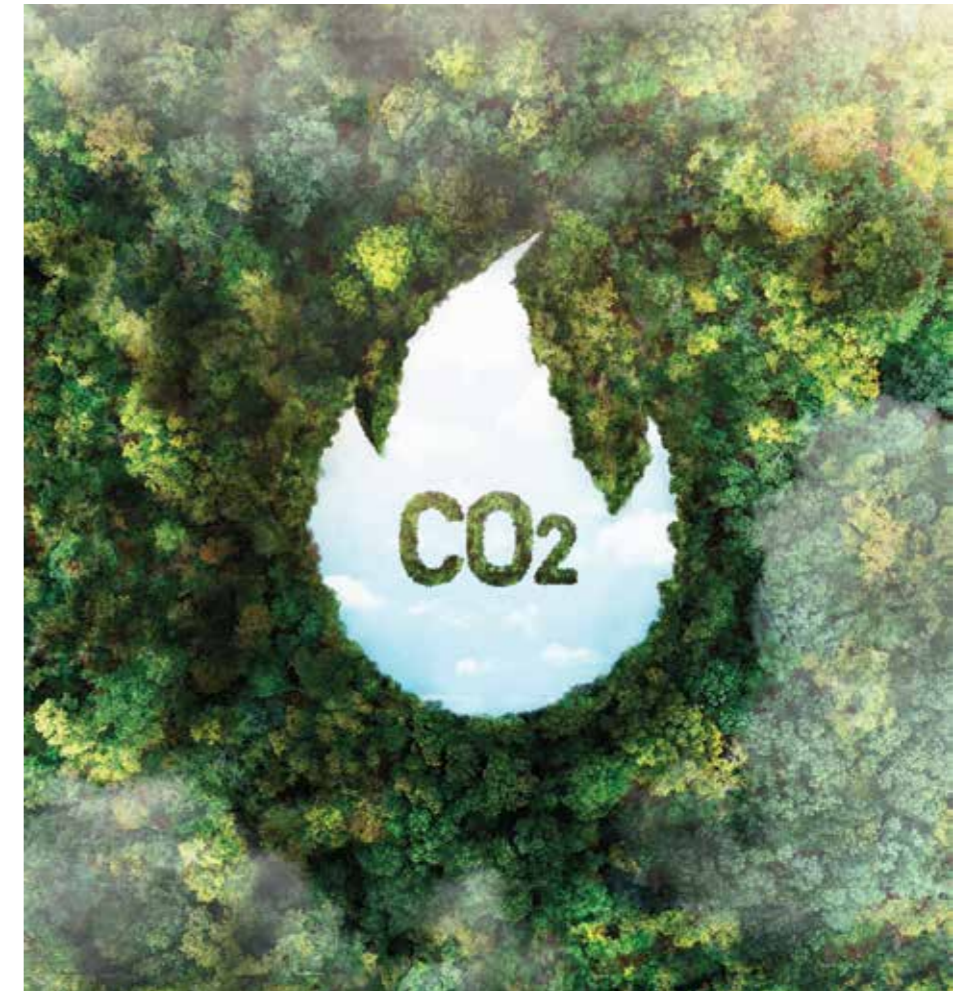
na izradi uredbe koja će preciznije regulirati emisije i naknade za postrojenja koja emituju CO₂. Cilj je postepeno usklađivanje sa evropskim pravilima i jasnije definisanje obaveza.

Investicije kao strateški odgovor

Ipak, suštinski odgovor na CBAM nije samo regulatorni, već razvojni. EPCG ubrzava investicioni ciklus u obnovljive izvore energije. Tokom ove godine planirano je puštanje u rad vjetroelektrane Gvozd snage 54,6 MW, uz pokretanje radova na dodatnih 25 MW kapaciteta. U završnoj fazi su i projekti solarnih elektrana na Kapinom polju i u Željezari, dok se program „Solari“ nastavlja sa fokusom na javne ustanove.

Povećanjem udjela obnovljivih izvora u proizvodnom portfoliju smanjuje se zavisnost od fosilnih goriva, a samim tim i izloženost troškovima emisija. Dugoročno, to je jedini održivi način da se neutralizuje efekat razlike u cijeni ugljenika. Ministar ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Damjan Čulafić ističe da prihodi od naplate emisija CO₂, koji se slivaju u Fond za zaštitu životne sredine, treba da budu usmjereni ka finansiranju zelenih projekata i modernizaciji elektroenergetskog sistema. Ideja je da se potencijalni gubici pretvore u investicioni zamah.

Pored pitanja konkurentnosti, CBAM otvara i pitanje stabilnosti sistema. Energetska tranzicija podrazumijeva veću

integraciju obnovljivih izvora, koji su po prirodi varijabilni. Zbog toga se planira instalacija baterijskih sistema za skladištenje energije, koji bi omogućili veću fleksibilnost, uravnoteženje proizvodnje i potrošnje, te sigurnije snabdijevanje. Uz

to, jača integracija sa evropskim tržištem, posebno kroz podmorski kabl sa Italijom, trebalo bi da dodatno stabilizuje sistem i smanji cjenovne šokove.

Nova realnost energetskog tržišta

CBAM nije zamišljen kao barijera trgovini, već kao instrument koji podstiče usklađivanje klimatskih politika i ubrzanje energetske tranzicije. Međutim, za zemlje u tranziciji on predstavlja i ozbiljan finansijski izazov.

Crna Gora se tako nalazi pred dvostrukim zadatkom: da zaštiti konkurentnost svog energetskog sektora i istovremeno ubrza prelazak na čiste izvore energije. Razlika od nekoliko desetina eura po toni CO₂ više nije samo statistički podatak – ona postaje ključni faktor energetske i ekonomske politike.

U narednim godinama, brzina investicija, stabilnost regulatornog okvira i sposobnost sistema da se prilagodi novim pravilima odrediće da li će CBAM za Crnu Goru biti trošak ili podsticaj za konačni zaokret ka održivoj energetici.

Stavovi nevladinog sektora oko uvođenja CBAM-a

Crna Gora još nema funkcionalan sistem trgovanja emisijama koji bi smanjio trošak ili omogućio izuzeće od mehanizma CBAM, smatra NVO Eko tim. Razlika u cijeni ugljenika između domaćeg tržišta (24 €/t) i EU (70–80 €/t) znači da će dodatni trošak plaćati izvoznici električne energije. Eko-tim upozorava da prihod od CBAM-a možda neće ostati u zemlji, već se slivati u budžet EU i poziva na ubrzanje energetske tranzicije i postepeno povećanje domaće cijene ugljenika do nivoa EU ETS-a, najkasnije do 2030.

Eko tim i drugi partnerski subjekti rade u okviru šire evropske mreže i projekata za pravednu energetsku tranziciju i zaštitu životne sredine, promovirajući uključivanje klimatskih i socijalnih pitanja pri implementaciji CBAM a i sličnih politika. Civilne organizacije na evropskom nivou, Carbon Market Watch, Climate Action Network Europe, European Environmental Bureau i WWF, već su objavile zajedničke stavove o CBAM u i njegovoj primjeni, naglašavajući da mehanizam treba biti fer i poticajan za stvarna smanjenja emisija, ali da se mora osigurati da prihodi od taksi podrže akcije za klimu i razvoj, a ne samo budžet EU.

Sa potpisivanja Sporazuma o saradnji

EPCG I MASDAR POTPISALI SPORAZUM O SARADNJI

Novi impuls razvoju obnovljivih izvora energije u Crnoj Gori

Elektroprivreda Crne Gore i renomirana emiratska kompanija Masdar potpisali su nedavno Sporazum o saradnji tokom Abu Dabi Nedjelje održivosti (Abu Dhabi Sustainability Week – ADSW), čime je dodatno osnažena međunarodna saradnja u oblasti obnovljivih izvora energije i održivih energetske projekata.

Potpisivanje Sporazuma realizovano je u okviru zvanične posjete crnogorske delegacije Ujedinjenim Arapskim Emiratima, koju je predvodio predsjednik Vlade Crne Gore Milojko Spajić, a predstavlja jedan od ključnih rezultata učešća Crne Gore na ovom prestižnom globalnom forumu posvećenom energetske tranziciji, klimatskim rješenjima i održivom razvoju.

Predsjednik Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore Milutin Đukanović kazao je da je ovo istorijski sporazum te da ima poseban strateški značaj za dugoročni razvoj energetske sektora Crne Gore:

„Ova saradnja potvrđuje jasnu viziju razvoja EPCG zasnovanu na održivosti,

odgovornom upravljanju i jačanju energetske samostalnosti države. Partnerstvo sa renomiranom kompanijom predstavlja strateško pozicioniranje Crne Gore u savremenoj energetici i važan korak u diversifikaciji izvora energije.

U kontekstu početka primjene CBAM mehanizma, neophodno je ubrzati investicije u energetici, jer uz snažan razvoj sopstvenih projekata, saradnja sa vodećim međunarodnim partnerima predstavlja ključ za brži razvoj sektora i veću konkurentnost države. Razvoj energetike predstavlja istorijsku šansu za Crnu Goru koju ne smijemo propustiti“, istakao je Đukanović.

Izvršni direktor Elektroprivrede Crne Gore Zdravko Dragaš rekao je da potpisivanje Sporazuma sa Masdarom predstavlja snažnu potvrdu strateškog pravca kojim se EPCG kreće:

„Ovaj sporazum predstavlja važan iskorak u razvoju crnogorskog energetske sektora i snažan signal povjerenja renomiranog globalnog partnera u potencijale Crne Gore. Partnerstvom sa

Masdarom, jednim od svjetskih lidera u oblasti obnovljivih izvora energije, EPCG dodatno jača svoju ulogu nosioca energetske tranzicije, unapređuje energetske bezbjednosti i stvara temelje za nove investicije u solarne, vjetro i druge čiste tehnologije.

Naš zajednički cilj je da Crna Gora, pored zadovoljenja sopstvenog konzuma, postane pouzdan izvoznik zelene energije u region i šire, koristeći postojeću infrastrukturu i stratešku poziciju zemlje“, naglasio je Dragaš.

Sporazumom su definisani okviri za buduću saradnju na razvoju projekata iz oblasti solarne i vjetro energije, kao i drugih održivih energetske rješenja, uz razmjenu znanja i iskustava i mogućnosti zajedničkih investicija.

Potpisani Sporazum dodatno potvrđuje strateško opredjeljenje EPCG da, kroz partnerstva sa globalnim liderima, aktivno doprinosi energetske tranziciji, jačanju energetske bezbjednosti i održivom ekonomskom razvoju Crne Gore.

epcg.com

VE GVOZD ULAZI U ZAVRŠNU FAZU

VJETAR JE SAVEZNIK I PREPREKA

Uprkos zimskim uslovima na Krnovu, kada od snijega, magle i jakih udara vjetra i ne može mnogo toga da se uradi, izvođači radova su uspjeli, u "džepovima vremena", da kompletiraju još dvije vjetroturbine, na petoj je podignut stub, dok gondola, glavčina i lopatice, čekaju smirivanje vremenskih uslova

Tatjana Knežević Perišić

Na visoravni Krnovo, sredinom februara – pravi pomet. Snijeg, vjetar, hladnoća, pa ukруг. Pristupni putevi su očišćeni, tako da se na Krnovo stiže bez poteškoća. Vjetar, koji ovdje gotovo nikada ne miruje, okreće postojeće turbine, dok izvođači radova, u zaštitnoj opremi, završavaju dnevne obaveze.

Ekipe lista dočekuje dobro poznato lice: **Dušan Muškatirović**, inženjer i rukovodilac tima koji prati izgradnju VE Gvozd, uvijek sa osmijehom i ljubaznošću.

Obilazak započinjemo u Rasklopnom postrojenju Krnovo, gdje su radovi pred samim krajem. Preostaje, objašnjava Muškatirović, ozbiljna operacija u postojećoj istoimenoj Transformatorskoj stanici – povezivanje dalekovodnih polja i njihovo objedinjavanje s rasklopnim postrojenjem, čime će vjetroelektrana dobiti vezu sa prenosnim sistemom Crne

Gore. Ako sve bude teklo po planu, taj posao mogao bi biti završen u roku od mjesec dana.

Vozimo se do nove TS „Gvozd“, gdje je situacija slična.

Kablovi su položeni, oprema instalirana, ispitivanja su u toku. Dvije tehnološ-

ke cjeline funkcionišu paralelno: jedna pripada Elektroprivredi, druga Crnogorskom elektroprenosnom sistemu. Sve je praktično spremno za energizaciju. Čeka se napon iz TS Krnovo, objašnjava Muškatirović.

Posebnu pažnju privlači „mozak“ siste-

Dušan Muškatirović

ma – ormar upravljanja. Softver je instaliran, komunikacija s prvim vjetroagregatima uspostavljena.

Teoretski, cijeli sistem može raditi potpuno automatizovano. SCADA upravlja, raspoređuje i prati parametre. Ipak, iskustvo govori da su ljudi često nezamjenjivi. Ne zbog tehnologije, već zbog odgovornosti, kaže on, odgovarajući na pitanje da li vjetroelektrana i trafo-stanica mogu raditi bez ljudske posade.

Montaža turbina u „džepovima vremena“

Za razliku od termoelektrana, gdje je stalna posada nužna, ovdje je sistem pojednostavljen. Održavanje vjetroagregata povjereno je kompaniji Nordex, dok ostatak opreme ostaje u nadležnosti domaćih stručnjaka. Nadzor je svakodnev – inženjeri su na terenu, prate izvođače, ukazuju na eventualne propuste i predlažu unaprjeđenja.

Rad se odvija u „krpicama“ ili „džepovima vremena“, kako ih Muškatirović naziva, kratkim periodima kada vjetar i magla dozvole podizanje teških komponenti.

A vjetar je i saveznik i prepreka. Tehnološko ograničenje jasno je definisano: lopatice se ne podižu ako brzina prelazi 7,5 metara u sekundi, dok se ostale komponente ne montiraju pri brzinama većim

Matic Seničar

od 10 metara u sekundi. Sve preko toga nosi rizik – i za ljude i za opremu. Zimi su takvi mirni dani rijetki. Ponekad dva dana u sedmici, ponekad i manje. Tada se radi ubrzano, bez zastoja.

Uprkos teškim uslovima, u posljednjih mjesec i po dana podignute su još dvije turbine, dok je peta u završnoj fazi montaže.

Lično mislim da je moglo i više, kaže Muškatirović, ali odmah dodaje da su vremenski uslovi bili izuzetno zahtjevni;

jak vjetar i gusta magla često su onemogućavali montažu.

Odlazimo, pod punom zaštitnom opremom, u obilazak pete turbine. S nama je **Matic Seničar**, specijalista za turbine, zadužen za praćenje instalacije, transport i kompletnu pripremu terena, na strani Elektroprivrede Crne Gore. Entuzijazam i ljubav prema poslu vidljivi su u svakoj rečenici.

Sve je počelo u Luci Bar. Turbine su stigle brodom, a zatim je uslijedio deta-

turbine moguće reciklirati nakon 25 do 30 godina rada. Izazov ostaju lopatice od fiberglasa, koje još nijesu u potpunosti reciklabilne, ali tehnologija napreduje.

Garancija proizvođača je 25 godina; a to vam je kao auto. Može trajati i 30, 35 godina, sve zavisi od održavanja. A održavanje znači i nova radna mjesta u Crnoj Gori, jer će servisi biti organizovani lokalno, ističe. Dok razgovaramo, na ekranu mu se smjenjuju podaci o brzini vjetra i mogućnosti snijega. To je njegov svakodnevni posao, pregled dnevnih izvještaja, praćenje vremenske prognoze, planiranje narednog poteza. Na planini gdje vjetar vlada, logistika mora biti brža od oblaka.

Prvi kilovati u martu?

Sa Dušanom krećemo nazad. Kaže da je plan Elektroprivrede da u drugoj polovini marta prvi kilovat-sati poteknu u prenosnu mrežu.

Ključni uslov nije samo vrijeme, već i dinamika radova u staroj transformatorskoj stanici na Krnovu. Kada se kompletan sistem poveže, slijedi probni rad – 72 sata kontinuiranog testiranja svakog vjetroagregata, pri brzini vjetra većoj od 3 m/s. Ako svi parametri budu u dozvoljenim granicama, izdaje se sertifikat o spremnosti za redovan rad, kaže Muškatirović.

Na Krnovu, gdje priroda diktira tempo, tehnologija čeka pravi trenutak. Dizalice, komponente i timovi stoje spremni. A iza svakog megavata, koji će poteći prema crnogorskoj mreži, stoje ljudi. Njihovo znanje, upornost, odgovornost i želja da se zadati posao uradi na najbolji način i u zadatim rokovima.

Njemačko inženjerstvo na krnovskoj visoravni

U idealnim uslovima, jedna turbina završava se za sedmicu do sedmicu i po. Na Krnovu, međutim, nema idealnih uslova, postoji samo prilagođavanje.

Na pitanje, kakve su ove „naše“ turbine, Seničar nema dilemu:

Odlične; riječ je o modelima snage 7 MW i među najsnažnijima su u regionu. Za poređenje, postojeći park na Krnovu ima turbine od 2,7 MW. Ovo je najnovija generacija, naglašava. Iako se pojedine komponente proizvode u Turskoj ili drugim zemljama, inženjerski koncept potpisuje kompanija Nordex. A to vam je njemačko inženjerstvo, kaže Seničar. I tu stavlja tačku.

Rijetko se ističe podatak da je čak 85%

ljan „road survey“ – analiza svake krivine, mosta i kružnog toka. Tačno se znalo gdje put mora biti proširen, preko kojeg mosta možemo proći, gdje je potrebno prilagođavanje, objašnjava Seničar.

Za Crnu Goru to je bio poseban logistički izazov, jer komponente ove dužine ranije nijesu prolazile domaćim putevima. Od luke do gradilišta, pa dalje do svake pojedinačne pozicije budućeg vjetrogeneratora, sve je unaprijed precizno razrađeno.

Na platoima se prvo određivalo gdje stoji koja dizalica, na koju stranu se slažu komponente, koliko vremena treba za sklapanje kranova i kako će se istovariti svaki dio. Cilj je bio jasan: kada glavna dizalica stigne, sve mora biti spremno.

Najprije dolazi manja dizalica, teška oko 500 tona, za početnu montažu segmenata tornja. Nakon toga stiže glavna dizalica, koja instalira preostale sekcije, potom gondolu, reduktor („drive train“), glavčinu i tri lopatice. Redoslijed je precizan, gotovo ritualan.

Na platou pete turbine sve je spremno. Seničar nam omogućava da zavirimo u gondolu i glavčinu prije nego što budu podignuti na visinu veću od 115 metara. Unutrašnjost podsjeća na mali svemirski brod – mreža kablova, uređaja i cijevi.

Dani se planiraju unaprijed; prati se brzina vjetra, mogućnost snijega i temperatura. Subota će, procjenjuje, biti previše vjetrovita. Nedjeljom se ne radi. Ponedjeljak bi mogao biti dan za nastavak montaže i završetak petog agregata, opisuje nam neku svoju svakodnevicu.

Trafostanica Gvozd

ODLUKAMA ODBORA DIREKTORA EPCG AD NIKŠIĆ

Novi rukovodioci u više djelova Društva

Tatjana Bokan

Diplomirani pravnik Tatjana Bokan odlukom Odbora direktora EPCG AD Nikšić imenovana je na mjesto sekretara Društva.

Završila je Gimnaziju „Stojan Cerović“ u Nikšiću, a nakon toga diplomirala na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore u Podgorici.

Radnu karijeru započela je 2006. godine u Advokatskoj kancelariji Delević u Podgorici gdje je radila do 2008. godine.

Nakon toga radi u Opštini Nikšić u Direkcija za imovinu od 2008. do 2017. godine i to u Sektoru za imovinu, Sektoru za zastupanje Opštine pred sudovima i državnim organima.

U EPCG zaposlena je od 2017. godine u Direkciji za pravne poslove, gdje je obavljala sljedeće dužnosti: Specijalista za imovinsko pravne poslove, Šef Službe za pravnu praksu i podršku FC Snabdijevanje, a bila je i rukovodilac Sektora za pravnu praksu i podršku funkcionalnim cjelinama Proizvodnja i Snabdijevanje.

Momčilo Blagojević

Odlukom Odbora direktora na mjesto izvršnog direktora FC Proizvodnja postavljen je Momčilo Blagojević. Blagojević je diplomirao na Rudarsko-geološkom fakultetu u Beogradu, gdje je potom magistrirao i odbranio doktorat iz oblasti geologije.

Prije dolaska u našu kompaniju 2022. godine bio je generalni direktor Direktorata za vodoprivredu od 2018. do 2021. godine, potom projekt menadžer Svjetske banke u Crnoj Gori tokom 2021. godine. U EPCG pokrivaio je mjesto zamjenika izvršnog rukovodioca u FC Proizvodnja, kao i mjesto koordinatora tehničkog direktora za hidroelektrane. Kao ekspert iz oblasti vodoprivrede obavljao je niz značajnih međunarodnih funkcija.

Miro Vračar

Diplomirani ekonomista Miro Vračar imenovan je nedavno odlukom Odbora direktora za novog izvršnog rukovodioca Glavne finansijske direkcije. Rođen je 1963. godine u Plužinama, završio gimnaziju u Nikšiću, a diplomirao na Ekonomskom fakultetu u Podgorici. U Elektroprivredi Crne Gore zaposlen je od 1989. godine, gdje je obavljao niz značajnih funkcija. U periodu 2021 - 2023. godina bio je Glavni finansijski direktor EPCG, a potom do sadašnjeg imenovanja izvršni rukovodilac FC Proizvodnja.

Jovan Kasalica

Novi rukovodilac Direkcije za ICT i DTP je, odlukom Odbora direktora, Jovan Kasalica. Kasalica je diplomirao na ETF Univerziteta u Podgorici 1988. godine.

Radnu karijeru započeo je u Rudnicima Boksita u Nikšiću, kao prejektant IT sistema, potom je bio glavni inženjer projektant u AD Svjetlost Moskva, a u EPCG je od 1997. godine.

U našoj kompaniji bio je šef Službe za ERP i izvršni rukovodilac Funkcionalne cjeline Snabdijevanje. Kasalica je i aktivni član nadzornog odbora Crnogorske berze električne energije.

Aleksandar Dačević

Odlukom Odbora direktora novi izvršni rukovodilac FC Snabdijevanje je Aleksandar Dačević. Dačević je diplomirao na Prirodno matematičkom fakultetu Univerziteta u Podgorici 2011. godine, gdje je stekao zvanje specijalista računarskih nauka.

U našu kompaniju zaposlio se 2015. godine gdje je, do aktuelnog imenovanja, obavljao posao specijaliste za billing sistem. U predhodnom periodu radio je i kao sistem administrator i network administrator u više softverskih i hardverskih kompanija.

Radovan Radojević

Na mjesto izvršnog direktora Direkcije za OIE Odbor direktora imenovao je Radovana Radojevića. Radojević je nakon završene gimnazije „Stojan Cerović“ u Nikšiću diplomirao 2006. godine na Mašinskom fakultetu u Podgorici na smjeru proizvodno mašinstvo.

Od 2006. godine zaposlen je u našoj kompaniji.

Bio je izvršni rukovodilac Direkcije za nabavku i logistiku od 2014. godine. Ovu funkciju obavljao je sve do najnovijeg imenovanja na novu funkciju.

Luka Prodanović

Diplomirani elektro inženjer Luka Prodanović, novi rukovodilac Sektora za upravljanje energijom, rođen je 1993. godine u Nikšiću, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju "Stojan Cerović".

Visokoškolsko obrazovanje stekao je na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici na Odsjeku za energetiku i automatiku (EES).

U EPCG bio je zaposlen od januara 2016. u Funkcionalnoj cjelini Proizvodnja u sektoru za nove projekte. Bio je član ELECTRO TEAM-a u periodu septembar 2017. – februar 2018. Nakon toga radio je u Pivari Trebjesa, Molson Coors Brewing Company od februara 2018. do decembra 2023. godine.

Luka Prodanović bio je i Državni sekretar u Ministarstvu energetike od decembra 2023. do decembra 2024. Godine.

Andrija Lazović

Odlukom Odbora direktora EPCG AD Nikšić nedavno je na mjesto rukovodioca Direkcije za nabavke imenovan Andrija Lazović. Lazović je studirao ekonomiju na Ekonomskom fakultetu u Podgorici, gdje je diplomirao 2009. godine. Sertifikat o položenom stručnom ispitu za rad na poslovima javnih nabavki dobio je 2015. godine, a master studije javnih nabavki završio je 2021.

U Elektroprivredi Crne Gore zaposlen je od 2010. godine, na radnom mjestu rukovodilac Sektora za nabavke.

Imenovani i pomoćnici izvršnog direktora

Na nedavno održanom Odboru direktora donesene su i odluke o imenovanjima pomoćnika izvršnog direktora. Naime, za pomoćnika izvršnog direktora za upravljanje energijom imenovan je Darko Krivokapić, za pomoćnika izvršnog direktora za obnovljive izvore energije Bojan Đordan, dok je za pomoćnika za finansije imenovana Marina Šljivančanin.

Pripremio: Miodrag Vuković

I TREĆA GENERACIJA INTERNIH PROVJERAVAČA USPJEŠNO PROŠLA OBUKU

Jačanje IMS-a kroz novu generaciju kontrolora

Trodnevni program u organizaciji Sektora za IMS uspješno završio 21 zaposleni iz svih djelova Kompanije, koji su dobili sertifikate da su osposobljeni za primjenu standarda ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001 i dalji razvoj integrisanog sistema menadžmenta

Mitar Vučković

Sektor za IMS u okviru Direkcije za opšte poslove EPCG, od 17. do 19. februara 2026. godine, uspješno je realizovao obuku za treću generaciju internih provjerača. Trodnevni program pohađao je i uspješno završio 21 zaposleni iz svih djelova kompanije, čime je dodatno ojačan sistem internih provjera i unaprijeđena spremnost naše kompanije za kontinuirano poboljšanje integrisanog sistema menadžmenta.

Program su sproveli stručnjaci iz renomirane kompanije Q-EXPERT CONSULTING, prof. dr Nikola Vujanović i Ljubomir Petrović, sa bogatim iskustvom u

implementaciji i sertifikaciji integrisanih sistema menadžmenta u energetskom, industrijskom i javnom sektoru regiona, kao i u edukaciji internih i vodećih provjerača.

Govoreći o značaju obuke, Mirjana Kujović, šefica Službe za sisteme kvaliteta, istakla je da je cilj programa osposobljavanje zaposlenih da u potpunosti razumiju funkcionisanje IMS-a, prepoznaju rizike i mogućnosti za unapređenje te da kroz objektivne i profesionalne interne provjere doprinesu daljem razvoju sistema.

"Interni provjerači imaju ključnu ulogu u jačanju kulture kvaliteta i odgovornosti, jer provjerom sopstvenih procesa

doprinosu njihovoj usaglašenosti, efikasnosti i stabilnosti", naglasila je Kujović.

Polaznici su kroz teorijski i praktični rad detaljno upoznati sa zahtjevima standarda ISO 9001 za upravljanje kvalitetom i poslovnim procesima, ISO 14001 za upravljanje zaštitom životne sredine i ISO 45001 za upravljanje bezbjednošću i zdravljem na radu. Obuka je obuhvatila i primjenu smjernica ISO 19011 za sprovođenje internih provjera, sa posebnim fokusom na planiranje provjere, pravilno evidentiranje nalaza i praćenje realizacije korektivnih mjera.

Za Anu Đurđić, šeficu Službe za razvoj organizacije i izvještavanje u Direkciji za ljudske resurse, obuka za internog pro-

Internih provjerači uspješno prošli obuku

vjerivača bila je izuzetno korisno i sadržajno iskustvo.

„Za mene ovo predstavlja vrijedno profesionalno iskustvo. Pored unapređenja postojećeg znanja, stekla sam jasniju sliku o praktičnoj primjeni standarda u

svakodnevnom radu. Naravno, posebno mi je značajno i bolje razumijevanje uloge internog provjerivača kao alata za unapređenje procesa, a ne samo kao kontrolnog mehanizma. Vjerujem da će stečena znanja doprinijeti daljem jača-

nju našeg sistema upravljanja”, sigurna je Đurđić.

Dragana B. Mijušković, koja rukovodi Korisničkim centrom FC Snabdijevanje, navodi da ova edukacija za nju predstavlja izuzetnu priliku za dalje profesionalno usavršavanje i značajan korak u karijernom razvoju, jer “doprinosi boljem razumijevanju sistema upravljanja kvalitetom, zaštitom životne sredine, kao i bezbjednošću i zdravljem na radu”.

“Predavanja su bila jasno strukturisana i koncizna, a predavači su na veoma pristupačan način prenijeli ključne informacije i praktična znanja koja će imati svoju primjenu u daljem radu. Zahvalna sam na ukazanoj prilici za usavršavanje i razmjenu iskustava, jer kontinuirano učenje smatram važnim segmentom ličnog i profesionalnog napretka. Učešće na ovom kursu za mene je bilo izuzetno pozitivno i inspirativno iskustvo”, ističe zadovoljno Mijušković.

Trodnevna obuka za internog provjerivača bila je izuzetno dinamična i korisna i za Andrijanu Kaluđerović, saradnicu tehničkog direktora za proizvodnju i OIE.

„Veoma sam zadovoljna što je fokus bio na praktičnim primjerima, a ne samo na teoriji. Moje glavno zapažanje je da interna provjera, kada se radi ispravno, predstavlja moćan alat za razvoj, a ne samo puku kontrolu. Očekujem da ću kroz ovaj novi zadatak moći da pomognem kolegama da lakše identifikuju kritične tačke u radu i da zajedno unaprijedimo naše procese. Vjerujem da će širenje tima internih provjerivača dodatno osnažiti već uspostavljeni sistem i doprinijeti našoj zajedničkoj posvećenosti i izvrsnosti u svakom segmentu poslovanja. Radujem se budućoj saradnji sa svim sektorima, jer samo kroz zajednički rad možemo održati i unaprijediti visoke standarde naše kompanije”, naglasila je Kaluđerović.

Interne provjere u EPCG sprovode se u planiranim intervalima prema godišnjem Programu provjera i proceduri IMS-PR06, kako bi se potvrdila usaglašenost sistema sa sopstvenim zahtjevima i međunarodnim standardima, kao i njegova efektivna primjena i održavanje.

Nakon ove obuke, uz već obučeno 51 internog provjerivača, EPCG dodatno unapređuje adekvatnost i efektivnost IMS-a, potvrđujući opredjeljenje za odgovorno, bezbjedno i održivo poslovanje.

DODIJELJENE STIPENDIJE
FONDACIJE “DOBRILO GAČEVIĆ”

Podrška mladim talentima

Cilj Fondacije je dugoročna podrška mladim stručnjacima u oblasti energetike kroz stipendije, praktične obuke i razvoj saradnje sa energetskim subjektima

Mitar Vučković

Fondacija „Dobriilo Gačević“, osnovana u znak sjećanja na istaknutog elektroenergetskog stručnjaka i dugogodišnjeg rukovodioca Termoelektrane „Pljevlja“, i ove godine nastavila je aktivnosti usmjerene na podršku obrazovanju i stručnom razvoju mladih kadrova u oblasti elektrotehnike.

Komisija Fondacije u sastavu: Nikola Gačević, Zoran Šljukić, Aleksandar Knežević i Marija Terić, za studijsku 2025/2026. Godinu, dodijelila je pet stipendija studentima master studija Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore, na odjeku za energetiku i automatiku.

Nakon sprovedenog javnog poziva, ugovori o stipendiranju, 25. decembra 2025. godine, potpisani su sa: Milošem Mrdakom, Vasilijem Tomićem, Filipom Đuranovićem, Slavenom Dobrkovićem i Ivanom Šuković.

Direktor Fondacije i predstavnik EPCG Bojan Đordan kazao je da je Fondacija izraz dubokog poštovanja prema Dobriilu Gačeviću, koji je tokom svoje profesionalne karijere dao izuzetan doprinos razvoju Elektroprivrede Crne Gore, naročito u oblasti termoelektrotehnike.

“Dobrilov rad i posvećenost ostavili su snažan i trajan trag, kako u kompaniji, tako i u ukupnom razvoju elektroenergetskog sistema Crne Gore”, istakao je Đordan.

Predstavnici Fondacije uputili su čestitke dobitnicima stipendija, izražavajući uvjerenje da će ova podrška predstavljati dodatni podsticaj njihovom profesionalnom razvoju, kao i da će buduće aktivnosti Fondacije biti dodatno unaprijeđene, sa posebnim fokusom na jačanje veza

između akademske zajednice i energetskog sektora.

“Osnovni cilj Fondacije je prikupljanje sredstava za stipendiranje najuspješnijih studenata elektrotehnike, uz jasnu viziju daljeg širenja aktivnosti u oblasti stručnog usavršavanja. Planirane aktivnosti obuhvataju organizovanje edukativnih i studijskih posjeta, praktičnih obuka, radionica, kao i saradnju sa energetskim subjektima u zemlji i inostranstvu, s ciljem sticanja praktičnih znanja i neposrednog iskustva u realnom proizvodnom okruženju”, kazao je Bojan Đordan.

Predsjednik Upravnog odbora Fondacije Nikola Gačević, sin Dobriila Gačevića, naglasio je značaj ulaganja u mlade stručnjake.

„Fondacija je most između akademske zajednice i energetskog sektora i predstavlja investiciju u znanje, odgovornost i održivi razvoj”, istakao je Gačević.

U ime dobitnika stipendija, Ivana Šuković zahvalila se Fondaciji i Elektroprivredi Crne Gore, navodeći da joj dodijeljena

stipendija predstavlja dodatni podsticaj za dalje stručno usavršavanje i profesionalni razvoj.

Ova stipendija mi pruža snažan podsticaj da se dodatno posvetim stručnom usavršavanju i profesionalnom razvoju”, kazala je Šuković.

Ivana i njene kolege, dobitnici stipendije, zahvalili su se članovima komisije Fondacije na ukazanom povjerenju i podršci, ističući da će se i u budućnosti truditi da opravdaju ovo priznanje i doprinesu razvoju svoje struke.

Vrijednost pojedinačne stipendije iznosi 1.800 eura, a sredstva se isplaćuju u 12 mjesečnih rata, bez obaveze vraćanja.

Fondacija „Dobriilo Gačević“ nastaviće sa aktivnostima usmjerenim na jačanje saradnje sa obrazovnim i energetskim institucijama, u cilju stvaranja kvalitetnih kadrova i dugoročnog razvoja elektroenergetskog sektora Crne Gore, u skladu sa strateškim opredjeljenjima Elektroprivrede Crne Gore.

Detalj sa dodjela stipendija

U NOVIM PROSTORIJAMA CENTRALNE ARHIVE,
POČEO PROCES UVOĐENJA DMS SISTEMA

Između papira i ekrana

Arhiva Elektroprivrede Crne Gore nije samo prostor u kojem se čuvaju računi, ugovori i tenderi – ona je i živi svjedok istorije kompanije. Od prve elektrane puštene u rad 1910. godine na Cetinju, preko izgradnje hidroelektrana pa sve do savremenih energetskih sistema, svaki korak razvoja EPCG dokumentovan je i sačuvan. Upravo kroz arhivske spise, dokumente i evidenciju moguće je pratiti kako je kompanija rasla, modernizovala se i prilagođavala novim izazovima, a arhivari svakodnevno čuvaju neprocjenjivo nasljeđe koje povezuje prošlost, sadašnjost i budućnost crnogorskog energetskog sektora

Tatjana Knežević Perišić

Pisarnica i arhiva Elektroprivrede Crne Gore predstavljaju administrativno srce kompanije – mjesto kroz koje svakodnevno prolaze stotine dokumenata: od sudskih akata i dopisa javnih izvršitelja, preko prigovora stranka, do računa, tendera i dokumentacije iz oblasti proizvodnje i nabavki. Moder-

nizacija sistema donijela je nove standarde, ali i nove izazove.

Jelena Gardašević, šefica Službe za usluge u Direkciji za IMS i opšte poslove, podsjeća da je arhiva, prilikom njenog preuzimanja funkcije, bila smještena u skućenom i neadekvatnom prostoru.

Takvi uslovi nijesu omogućavali efikasan rad, niti su ostavljali dobar prvi utisak na eksterne posjetioce Društva, kaže

Gardašević. Ideja o izmještanju pisarnice u funkcionalniji i reprezentativniji prostor, kako navodi, postojala je još dok je obavljala funkciju šefice Protokola u kabinetu predsjednika Odbora direktora, ali je realizovana tek kroz projekat uvođenja DMS sistema.

U svakom savremenom društvu, pisarnica i arhiva predstavljaju ključnu tačku administrativnog i dokumentacionog sistema, mjesto gdje se obezbjeđuje uredno evidentiranje, praćenje i čuvanje dokumentacije, ali i efikasna komunikacija sa strankama i partnerima. Njihova uloga nije samo operativna, već i organizaciona, bezbjednosna i reputaciona, jer upravo kroz ove službe kompanija pokazuje svoj odnos prema redu, transparentnosti i profesionalizmu.

Kompanija kakva je EPCG, kao pokretač privrede Crne Gore, mora posebno voditi računa o svom ugledu i javnoj percepciji. Iako je tačno da „odijelo ne čini čovjeka“, ono svakako mnogo govori o njemu. U tom smislu, smatrala sam da „lice“ EPCG – pisarnica – treba da bude predstavljeno u modernijem, savremenijem i dostojanstvenijem ruhu, u skladu sa značajem i ugledom Društva, kaže Gardašević.

Uvođenjem DMS sistema, povećan obim posla

Danas je u pisarnici Upravne zgrade zaposleno pet izvršilaca – četiri administratora i jedan kurir. Svaki administrator zadužen je za određenu organizacionu cjelinu, čime je obezbijedena jasna podjela odgovornosti i efikasna komunikacija. Istovremeno, svi su osposobljeni da

Jelena Gardašević

Snežana Bulatović

Sonja Popović

se međusobno zamijene, čime se garantuje kontinuitet rada.

Uvođenje DMS sistema, koji je još u tranzicionoj fazi, privremeno je povećalo obim posla, jer se dokumentacija vodi paralelno, i kroz fizičke knjige i elektronski sistem.

Uvođenje DMS sistema, koji je trenutno u prvoj fazi primjene, privremeno je dovelo do povećanja obima posla, s obzirom na to da smo obavezni da paralelno vodimo evidencije i po „starom“ sistemu, odnosno kroz fizičko popunjavanje knjiga (Djelovodnik, interne knjige dostave i dr.), ali i kroz elektronski sistem. Iako je riječ o zahtjevnoj tranzicionoj fazi,

svjesni smo da je to neophodan korak u modernizaciji poslovanja, te se trudimo da ovaj period prebrodimo na profesionalan i odgovoran način, uz maksimalnu podršku kolegama i drugim organizacionim cjelinama, ističe Gardašević.

Da digitalizacija donosi i dodatne obaveze, potvrđuje **Snežana Bulatović**, koja u ovom poslu radi više od tri decenije. Objasnjava da se ranije kompletna dokumentacija zavodila isključivo u djelovodnik, sa jednim zavodnim brojem i datumom. Danas se isti postupak obavlja i u elektronskoj formi, uz nove, složene šifre i dodatne procedure, što je posao praktično udvostručilo.

Moj posao je zavođenje dokumentacije – sve što dolazi od javnih izvršitelja, sudova, prigovori stranaka, računi. Sva dokumentacija koja stigne mora biti zavedena. Ranije se to radilo u djelovodniku, sa jednim zavodnim brojem i datumom, a sada, sa uvođenjem elektronske arhive, posao je znatno uvećan. Kako navodi, dodatni izazov predstavljaju nove, složene šifre koje se koriste u sistemu, ali i svakodnevni poslovi otpremanja dokumentacije, kuvertiranje i dostavljanje pošte javnim izvršiteljima i strankama.

Što se tiče prostora, mogu reći da je sada najbolji do sada; poslije 30 godina rada konačno imamo adekvatan prostor. Ne samo da smo najveća firma u državi već sigurno i najfrekventnija po obimu i sadržaju dokumentacije, koja prati sve aktivnosti, uz tekuće poslovanje. Ali sada će sve, čini mi se, biti lakše i urednije... zaslužili smo, svojim radom, ovakve uslove, kaže Snežana.

Dodaje kako će elektronska arhiva u budućnosti donijeti veću sigurnost, ali da proces još nije u potpunosti zaživio.

To jeste vid sigurnosti, ali sistem je još u fazi pokušaja. Dok se sve ne uspostavi, imamo znatno više posla nego ranije.

Sonja Popović, administrator pisarnice 2 u Direkciji društva, govori o svakodnevnom obavezama u vezi sa prijemom i distribucijom pošte.

Obavljam poslove prijema i otpreme ulazne i izlazne pošte za Elektroprivredu Crne Gore. Svako ko dođe, mora biti upisan u djelovodnu knjigu, a zatim se pošta distribuira po direkcijama. Sonja, koja je naša koleginica 24 godine, ističe da je obim posla veliki i konstantan.

Dnevno unesem oko 300 predmeta, a prošlu godinu sam, recimo, zaključila sa 59,870 zavedenih predmeta, pa procijenite i sami koliko posla imamo. U arhivi nema praznog hoda. Radno vrijeme od osam sati – najmanje sedam i po sati je neprekidno pisanje i evidentiranje. Što bi naši stari rekli: Ko me kleo, nije dangubio! O novim, poboljšanim uslovima rada, Sonja kaže da su sada uveliko poboljšani i „zahvaljuje se, u ime kolega“ svim nosiocima projekta, koji su se potrudili da svoje poslove arhivari odrađuju u lijepom i sređenom ambijentu.

Vesna Antunović, arhivarka sa više od 30 godina radnog staža, kaže da je njen posao sistematizovan i obuhvata kompletnu arhivsku građu.

Radim sve što se tiče arhive. Arhivar sam već 30 godina, kaže Vesna. „Na pita-

Vesna Antunović

Duško Milović

Ratko Babović

nje šta joj je najteže u poslu, odgovara kratko: Ništa mi nije teško!

A ono što joj je najljepše, kako kaže, jeste radna atmosfera.

Imam fino društvo i onda se posao lakše obavlja, kaže Vesna.

Duško Milović, arhivar, ističe da se posao u pisarnici i arhivi obavlja timski.

Radimo prijem, otpremu, pisanje pošte – sve. Mnogo je bolje nego ranije. Govoreći o staroj i novoj arhivi, ističe da se trenutno radi paralelno:

Kada elektronska arhiva u potpunosti zaživi u svim dijelovima preduzeća, tada će se preći isključivo na nju, uz obavezno čuvanje dijela dokumentacije koji mora ostati u papirnoj formi, kaže Duško. Dokumentacija se, dodaje, sistematizuje po godinama, a nakon početka tekuće godine, arhivirani material se šalje kolegama na dalju proceduru.

A gro tih materijala, hodnicima Kompanije nosi kurir **Ratko Babović**, jedno uvijek nasmijano i prijateljsko lice, kojemu, kako kaže, "ništa nije teško".

Posao mi ne predstavlja nikakvo opterećenje, jer se radi u dobroj atmosferi i uz korektan odnos među kolegama. A važno je samo da se radi, poručuje Ratko naglašavajući da su međusobno razumijevanje i timski rad ključni za funkcionisanje arhive.

Cilj: centralni arhiv Kompanije

Govoreći o budućnosti arhive, Jelena Gardašević kaže da je cilj formiranje centralnog, savremenog arhiva na nivou kompanije, koji bi objedinio kompletnu arhivsku građu sa više lokacija širom Crne Gore.

Ideja je da svaki dokument bude najprije elektronski evidentiran, a zatim fizički arhiviran. Time bismo omogućili da se traženi dokument pronađe za svega nekoliko sekundi, pojašnjava Gardašević, dodajući da će i starija dokumentacija, nastala prije uvođenja DMS-a, zahtijevati plansku digitalizaciju.

U svakom slučaju, dokumentovanje iz oblasti nabavki, tendera, remonta, proizvodnje, zahtijeva precizno vođenje i dugoročno čuvanje; posao zahtjevan, ali uz dobru organizaciju i kolegijalnu atmosferu sve se može postići. Jer, u konačnici, iza svakog dokumenta stoje ljudi, čije znanje i iskustvo čine da administrativni sistem kompanije funkcionise stabilno, bez zastoja i sa jasnim pogledom ka digitalnoj budućnosti.

Foto: PR CENTAR

Nagradna igra za potrošače EPCG „Nagradu osvoji, jer nula se broji!“

Miodrag Vuković

Elektroprivreda Crne Gore organizuje nagradnu igru „Nagradu osvoji, jer nula se broji!“ za sve kupce iz kategorije domaćinstava. Igra traje od 5. do 31. januara 2026. godine, a ukupni fond čini 300 nagrada.

Ko može učestvovati? Sva domaćinstva koja na dan 31. januar 2026. godine budu imala stanje duga 0 eura automatski stiču pravo na učešće. Kakve su mogućnosti za osvajanje nagrada? • 200 dobitnika iz baze svih potrošača bez duga dobiće umanjene računa od po 50 eura; • 100 dobitnika iz baze potrošača koji imaju aktiviran servis „Elektronski račun“ dobiće umanjene računa od po 100 eura. Servis „Elektronski račun“ je besplatan, jednostavan i siguran način da svoj račun dobijete putem mejla odmah nakon obračuna. Aktivira se slanjem mejla na racun@epcg.com (sa navedenim pretplatnim brojem i željenom adresom), ili samostalno preko korisničkog naloga na www.epcg.com.

Kad je izvlačenje dobitnika? Javno

izvlačenje dobitnika biće održano 17. februara 2026. godine u 11.00 časova, u prostorijama EPCG u Nikšiću, elektronskim putem, metodom slučajnog izbora pretplatnih brojeva. Kako možete doći do dodatnih informacija? Sve detalje o

nagradnoj igri, uključujući i zvanična Pravila nagradne igre, zainteresovani mogu pronaći na veb sajtu www.epcg.com, putem besplatnog poziva na broj 19100 ili na društvenim mrežama EPCG (Facebook, Instagram).

MILOŠ RAKIĆ
ENERGETSKI EKSPERT

ENERGETIKA ZAPADNOG BALKANA NE SMIJE ZAKASNITI U TRCI DIGITALIZACIJE

Vještačka inteligencija otvara nove mogućnosti za optimizaciju rada elektrana i tržišta, ali region mora ulagati u znanje i kadrove, kako ne bi zaostao za Evropom

Tatjana Knežević Perišić

Vještačka inteligencija mijenja pravila igre u globalnoj energetici, donoseći nove tehnologije koje povezuju poslovne procese, optimizuju proizvodnju i tržišne tokove. U razgovoru za naš list, **Miloš Rakić**, energetski ekspert, otkriva kako bi digitalizacija mogla transformisati elektroenergetski sektor Zapadnog Balkana, ali i upozorava da bez ulaganja u znanje i stručni kadar, region rizikuje da ostane na repu evropskih trendova.

Kako digitalizacija i vještačka inteligencija mogu transformisati energetske sisteme na Zapadnom Balkanu?

Vještačka inteligencija i novi načini obrade podataka, otvaraju potpuno nove vidike i tehnologije. One nam omogućavaju da radimo stvari koje do sada nijesmo mogli ni da zamislimo, posebno u pogledu prepoznavanja veza između različitih poslovnih procesa. To može značajno unaprijediti mnoge segmente energetske sektora. U prezentaciji koju sam držao na Simpozijumu EPCG NET 2025, naveo sam primjer primjene vještačke inteligencije u oblasti održavanja, što se već nekoliko godina praktikuje i posebno je ubrzano u posljednje vrijeme. Ono što je najvažnije jeste da Zapadni Balkan treba da prati svjetske i evropske trendove digitalizacije, kao i integracije poslovnih i tehnoloških sistema, jer upravo vještačka inteligencija može donijeti sasvim novi kvalitet, kroz otkrivanje veza i odnosa između različitih segmenata poslovanja.

Gdje konkretno vidite najveću primjenu vještačke inteligencije u energetici?

Primjena je široka, ali jedan od primjera je optimizacija rada hidroelektrana. Recimo, u Crnoj Gori imate dvije hidroelektrane i jednu termoelektanu. Kod hidroelektrana, na primjer, moja firma radi na projektima prognoze dotoka, koji omogućava-

vaju efikasnije korišćenje vodnih resursa. Hidroenergija je odlična jer voda iz akumulacija ne mora biti iskorišćena odmah, već može da se iskoristi u momentima kada je cijena struje na tržištu veća. Upravo algoritmi koji prate hiljade parametara i ponašanje učesnika na tržištu, su se pokazali izuzetno efikasni. Termoelektrane su fiksne u radu i manje se mogu prilagođavati, a kod vjetra ne možete garantovati proizvodnju.

Koliko je region Zapadnog Balkana daleko u primjeni ovakvih tehnologija?

Generalno, svi su još uvijek u početnim fazama, pa čak i na Zapadu. Energetika je oblast u kojoj nema brzih skokova, jer je najvažnije da se obezbijedi stabilno i neprekidno snabdijevanje potrošača. Rizici su preveliki da bi se uvođenje novih tehnologija radilo naglo. Zato se sve uvodi postepeno, ali korak po korak dolazimo do rješenja koja zaista mogu da naprave veliku razliku. Postoje projekti u nekoliko zemalja Zapadnog Balkana, ali i bojazan da će algoritmi zamijeniti ljude. Da poručim: nijesmo u fazi „Terminatora“, a važno je reći da inženjeri uvijek kontrolišu rad ovih sistema.

Radite li neke konkretne projekte u Srbiji?

Da, u Srbiji imamo dosta saradnje. Na više velikih projekata, posebno za EMS (Elektromreža Srbije) i EPS (Elektroprivreda Srbije), postoji intenzivna saradnja. EPS, recimo, razvija odre-

Mašine i algoritmi su tu da ljudima olakšaju posao, ali ih neće zamijeniti. Čovjek je taj koji mora sve provjeriti i donijeti konačnu odluku

đene sisteme za termoelektrane, a u to su uključene i IT firme koje imaju iskustva u ovim oblastima, u zavisnosti od samog projekta. Dakle, sinergija energetike i IT sektora postaje ključna za dalji razvoj.

Koje su najveće prilike i izazovi za kompanije poput Elektroprivrede Crne Gore?

Prednosti su velike uštede i efikasnost, ali problem može biti nedostatak kvalifikovanih ljudi. Iako izgleda da treba manje ljudi, zapravo treba više obrazovanih stručnjaka koji razumiju kompleksne procese. Potrebno ih je motivisati i obučavati.

Je li Crna Gora ili bilo koja država bivše Jugoslavije, spremna za pametnu energetske infrastrukturu?

Mislim da će primjena ići sporo. Tehnologija u IT sektoru se brzo mijenja, ali u energetici neće biti tako. Kompanije trebaju više obučeni kadrova da bi to uspješno implementirale. Saradnja sa naukom i fakultetima je veoma važna.

” Ako mi ne budemo spremni, a Evropa ode dalje, ostaćemo negdje na repu

Koja vam je ključna poruka na ovu temu?

Mislim da je najvažnija poruka ta da nas u budućnosti očekuje mnogo novih stvari vezanih za IT i digitalizaciju. Treba obučiti kadar, treba biti spreman. Ako mi ne budemo spremni, a Evropa ode dalje, ostaćemo na repu. Ali ako uspijemo da se priključimo energetske tranziciji, ne samo kroz izgradnju elektrana, već i kroz način na koji se elektrane upravljaju i kako se koristi energija, možemo čak reći da bismo mogli postati i lideri. Naravno, to nije lak posao i, kako mi kažemo, to je posao “na dugu štapu”. I još nešto: Mašine i algoritmi su tu da ljudima olakšaju posao, ali ih neće zamijeniti. Čovjek je taj koji mora sve provjeriti i donijeti konačnu odluku

MAST. INŽ. EL. MAKSIM VUČINIĆ
PREDSJEDNIK ODBORA DIREKTORA COTEE

PRIPREMAMO SISTEM ZA INTEGRACIJU SA EVROPSKIM TRŽIŠTEM ENERGIJE

COTEE, kao i kompanije poput njega, su entiteti zaduženi za organizovanje i upravljenje tržištem bez čije uloge savremeni elektroenergetski sistemi ne bi mogli da funkcionišu. U proteklom periodu intenziviran je međunarodni angažman. COTEE je moderna kompanija koja je sama iznjedrila svoj kadar ima kapaciteta da riješi neke od izazova koje donosi buduće jedinstveno tržište 450 miliona ljudi

Miodrag Vuković

Koje su bitne aktivnosti obilježile rad DOO „Crnogorski operator tržišta električne energije“ (COTEE) u prošloj 2025. godini?

U prethodnih godinu dana Crnogorski operator tržišta električne energije (COTEE) ostvario je značajan napredak u oblasti institucionalnog jačanja, digitalne transformacije i integracije u evropsko tržište električne energije. U tom periodu, COTEE je, pod rukovodstvom novog Odbora direktora, realizovao i pokrenuo niz strateški važnih aktivnosti u skladu sa standardima Evropske unije.

Posebna pažnja posvećena je realizaciji donacije Evropske komisije u iznosu od 500.000 evra, namijenjene unapređenju rada COTEE. U okviru ove podrške ugovorena je nabavka savremenog Market Management System (MMS) softvera u vrijednosti od 420.000 eura, kao i aktivnosti na obezbjeđivanju adekvatne IT infrastrukture neophodne za njegovu primjenu. Završetak kompletne implementacije MMS sistema planiran je za novembar 2026. godine, čime će se dodatno unaprijediti efikasnost i transparentnost tržišnih procesa. Tokom 2025. godine ostvaren je značajan napredak u usklađivanju zakonske regulative u oblasti energetike sa evropskim standardima u kojem su inženjeri COTEE dali značajan doprinos primjenjujući svoje iskustvo na evropsko zakonodavstvo i naj taj način dali doprinos usvajanju primjenjivih normi i pravila na domaćem sistemu.

U proteklom periodu intenziviran je međunarodni angažman COTEE, uključujući činjenicu da je na naš zahtjev ovom društvu povjereno domaćinstvo Generalne skupštine EU-

ROPEX-a 2027. godine, što predstavlja najznačajnij događaj takve vrste od osnivanja društva kao i priznanje za Crnu Goru, u smislu jačanja naše pozicije u procesu integracije u evropsko tržište električne energije kao i u samo uklanjanje u EU. Razmatrane su i aktivnosti vezane za prodaju električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora preko berze, u skladu sa važećim zakonodavstvom, kao i uloga COTEE u sistemu tržišnih premija i aukcija za obnovljive izvore energije, planiranih za 2026. godinu u skladu sa Nacionalnim energetske i klimatskim planom.

Poseban akcenat stavljen je na inicijativu za nabavku Over-the-counter (OTC) platforme za bilateralnu trgovinu električnom energijom, koja bi dodatno unaprijedila likvidnost, transparentnost i efikasnost tržišta, uz mogućnost korišćenja podrške kroz GovTech program Fonda za inovacije Crne Gore.

Jedna od ključnih aktivnosti bila je nastavak procesa uklanjanja COTEE u Association of Issuing Bodies (AIB), s ciljem pune integracije sistema garancija porijekla električne energije u evropsku infrastrukturu. Kako bi postali punopravni član AIB-a koji će u budućnosti izdavati EECS (European Energy Certificate System) garancije porijekla, COTEE trenutno implementira

”

COTEE priprema sistem za punu integraciju sa jedinstvenim evropskim tržištem električne energije

EECS pravila u naše nacionalno zakonodavstvo.

Punopravno članstvo u AIB, kao i pristup EECS AIB Hub-u, omogućuje trgovinu garancijama porijekla sa državama Evropske unije, što predstavlja strateški važan korak za Crnu Goru u smislu ublažavanja uticaja CBAM takse na konkurentnost električne energije izvezeno iz našeg sistema.

U završnici, COTEE je posvetio pažnju praćenju regulativnih trendova na nivou Evropske unije, naročito u oblasti REMIT regulative, kao i jačanju tehničkih i institucionalnih kapaciteta za izvještavanje i zaštitu integriteta tržišta.

Da li se u COTEE prati rad sličnih institucija na području Balkana, Evrope i šire?

Da bih odgovorio na to pitanje, počnimo od toga "Šta COTEE zapravo radi?" COTEE je nezavisna, neprofitna kompanija u središtu crnogorskog tržišta električne energije. Osnovana je 2011. godine i imenovana za operatora tržišta električne ener-

gije, sa zadatkom da osmisli operativna pravila za funkcionisanje tržišta i vrši finansijsko poravnanje balansnog obračuna učesnika na tržištu, u Evropi kolokvijalno poznat kao imbalance settlement.

Balansni obračun je jedinstvena karakteristika dereguliranih elektroenergetskih mreža, u kojima više privatnih proizvođača, trgovaca i snabdjevača istovremeno trguje na jednom kontinuiranom sistemu. U središtu ovog sistema, kompanija COTEE osigurava da se ugovorne obaveze koje proizvođači imaju da isporuče električnu energiju, kao i obaveze snabdjevača odnosno velikih potrošača da je kupe, tačno ispune i finansijski poravnaju.

Svake godine COTEE obrađuje više 70 000 energetske ugovora, pružajući finansijsku i operativnu stabilnost od koje zavisi cijelo tržište. COTEE ima ključnu, ali često nevidljivu ulogu na domaćem tržištu električne energije. Državna elektroenergetska mreža je pažljivo izbalansiran sistem u kojem veliki broj

proizvođača proizvodi a stotine hiljada potrošača istovremeno koriste električnu energiju. Ova uloga COTEE je zajednička djelatnost za sve operatore/administratore tržišta električne energije u Evropi HROTEE(HR), BORZEN(SLO), APC(AUT), OTTE(CZ)...

Osim ove za sistem ključne uloge, svojstvene svim operatorima tržišta u zemljama sa dereguliranim elektroprivrednim sektorom, naš operator tržišta ima ulogu u implementaciji podsticajanih mjera za obnovljive izvore po modelu FEED in TARIF. Kojom se povlašćenim proizvođačima od strane države garantuje siguran plasman i fiksna cijena električne energije. Dakle, COTEE kao i kompanije poput njega su entiteti zaduženi za organizovanje i upravljanje tržištem bez čije uloge savremeni elektroenergetski sistemi ne bi mogli da funkcionišu.

Koja je uloga društva, čiji ste predsjednik Odbora direktora, u unapređenju međunarodnih odnosa naše države, tj. da li se vrše aktivnosti na jačanju njene pozicije u procesu integracije u evropsko tržište električne energije?

Kao što je opisano u prethodnom pitanju, kroz aktivnosti na implementaciji standarda, praćenju trendova energetske tranzicije i tržišnih mehanizama dekarbonizacije, kao i kroz usklađivanje sa evropskom legislativom i pravilima, te sprovođenje tehničkih usklađivanja i digitalne transformacije, COTEE priprema sistem za punu integraciju sa jedinstvenim evropskim tržištem električne energije.

Koji su planovi za tekuću i naredne godine i koje bi predstojeće planirane aktivnosti izdvojili kao značajne?

Kada su planovi u pitanju, ovaj Odbor je veoma kreativan, osim djelatnosti i obaveza koje su nametnute samom deregulacijom elektroenergetskog sektora, integracija tehnologija koje su plod energetske tranzicije predstavlja pravi izazov za sve elektroenergetske entitete. COTEE kao moderna kompanija koja je sama iznjedrila svoj kadar ima kapaciteta da riješi neke od izazova koje donosi buduće jedinstveno tržište 450 miliona ljudi opterećeno tranzicijom. Tako da smo u tim nekim pravcima započeli korake, ovdje moram da izdvojim saradnju sa CANU (Crnogorska akademija nauka i umjetnosti) i sa ET-Fom u Podgorici. Plan je da djelatnosti koje imaju drugi evropski operatori tržišta i dodamo i sprovedemo kao naše dodatne. To je prije svega trgovina energijom od povlašćenih proizvođača za koju smo balansno odgovorni, razvoj unutardržavnog balansnog tržišta, sprovođenje REMIT uredbe gdje bi se mogli predstaviti kao regionalni hub, kao i preuzimanje svih administrativnih i operativnih poslova za nove elemente energetske sistema kao što su agregatori, prozumeri, energetske zajednice, i sam proces elektrifikacije transporta odnosno integraciju CPO (charging sistem operators) sa osvrtom na vehicle2grid tehnologiju. Implementacija novog mehanizma podsticaja za obnovljive izvore nalazi se visoko na našoj agendi, dakle nakon uspješnog sprovođenja prve aukcije premija i potpisivanja ugovora između Države i privatnih kompanija, naše službe će biti spremne da sprovedu novi tip ugovora o podsticaju.

Odobrena modernizacija važnog 220 kV dalekovoda u Crnoj Gori

Projekat vrijedan do 15 miliona eura, usmeren na jačanje i modernizaciju elektroprenosne mreže Crne Gore, dobio je zeleno svjetlo.

Reč je o rekonstrukciji važnog 220 kV dalekovoda Trebinje – Perućica – Podgorica – Koplík, čiju je realizaciju odobrila Vlada Crne Gore, sa ciljem obezbjeđivanja sigurnijeg i stabilnijeg snabdevanja električnom energijom.

Nakon 50 godina rada, dalekovod će dobiti novu, savremenu opremu. Kako je istaknuto na sajtu Vlade Crne Gore, na ovaj način će se povećati kapacitet mreže, ali ujedno i smanjiti rizik od kvarova. Pored toga, stvoriće se uslovi da se u sistem uključi više energije iz sunca i vode.

Prema planu, radovi bi trebalo da traju do kraja 2028. godine, a podršku realizaciji projekta dala je Evropska banka za obnovu i razvoj.

Energetski portal

Kompanija Greener projektuje solarnu elektranu Krupac

Elektroprivreda Crne Gore je na tenderu za izradu glavnog projekta solarne elektrane "Krupac", izabrala 220.764 EUR vrijednu ponudu podgoričke kompanije Greener. Ova elektrana je planirana na tri lokacije uz obalu jezera.

Tender je trajao do polovine decembra, dok mu je procijenjena vrijednost bila 242.000 eura. Ovo je bio drugi pokušaj da EPCG nađe projektanta za ovaj posao, nakon što je prethodni postupak poništen jer je ponuđač isključen zbog nedopunjene dokumentacije.

EPCG je u maju prošle godine dobila zelenu dozvolu za projekat, koji je planiran na ukupnoj površini od oko 1,18 miliona kvadratnih metara (118 hektara). Elektranu u nikšićkom mjestu Stuba biće vrijedna oko 28,2 mil eura i dio je valorizacije voda u Nikšićkom polju, koji obuhvata više solarnih i reverzibilnih elektrana.

Kompaniji Greener će podugovarači biti Hidro-Leks, Focus project, Geotest engineering, Novaterm, Paming i Tria. Projektant će imati najviše pet mjeseci da uradi glavni projekat elektrane snage

40 megavata.

Osim ove, na tender je stigla i zajednička ponuda firme Jawel i Civil Engineer, sa podugovaračem Geotehnika, ali su bili drugorangirani sa ponudom od 234.498 eura. Prema Elaboratu o procjeni uticaja na životnu sredinu za ovaj projekat, riječ je o brdovitom terenu koji uglavnom čini nisko rastinje, čije je uklanjanje predviđeno na mjestima gdje će se postavljati solarni paneli. Osim toga, planirano je postavljanje 190.000 fotonaponskih modula... **onogost.me**

Istorijski: Vjetar i sunce proizveli više struje od fosilnih goriva u EU

Evropska unija prošle je godine ostvarila istorijski preokret – obnovljivi izvori energije prvi su put proizveli više električne energije od fosilnih goriva. Prema podacima međunarodne energetske organizacije Ember, vjetar i sunce zajedno su generisali 30% ukupne električne energije, nadmašivši fosilna goriva koja su dala 29% proizvodnje. Solarna energija bilježila je rekordnih 369 teravatsati proizvodnje, vjetar je ostao drugi najveći pojedinačni izvor s udjelom od 17%, a zajedno s nuklearnom energijom, OIE su dostigli 71% ukupne proizvodnje. Proizvodnja iz ugljena pala je na novi istorijski minimum od 9,2%. U 19 zemalja članica EU-a, ugljen sada čini manje od 5% proizvodnje električne energije.

(energetika-net.com)

Kina instalirala prvu svjetsku offshore vjetroturbinu

Prva svjetska vjetroturbina od 20 MW uspješno je instalirana u vodama uz obalu provincije Fujian u istočnoj Kini. Turbina se može pohvaliti s tri lopatice duge 147 metara, koje pokrivaju površinu od 10 nogometnih igrališta. Rotor turbine nalazi se oko 174 metara iznad nivoa vode, a izgradnja je završena korištenjem plovila četvrte generacije s kapacitetom podizanja od 2.000 tona. Instalirana je u vodama dubljim od 40 metara. Očekuje se da će turbina od 20 MW proizvoditi 80 miliona kWh energije godišnje, što je dovoljno za napajanje 40.000 domaćinstava. Procjenjuje se da će projekt proizvoditi 1,7 milijardi kWh energije godišnje!

(klik.ba)

Evropska vodikova banka dodijelila 270 miliona eura za projekte

Šest projekata odabranih u drugoj aukciji Evropske vodikove banke potpisalo je ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava, obezbjeđivši ukupno 270,6 miliona eura podrške, objavila je Evropska komisija. Projekti se nalaze u Španiji, Finskoj i Norveškoj te će zajedno implementirati 381,25 MW kapaciteta elektrolizera. Španija, Litvanija i Austrija paralelno su dodijelile do 836 miliona eura nacionalnog financiranja za projekte u svojim zemljama. Treća aukcija u okviru Evropske vodikove banke pokrenuta je u decembru, sa proračunom do 1,3 milijarde eura.

(energetika-net.com)

Albanija gradi prvi vjetropark od 600 MW

Albanija će graditi prvi vjetropark na svom teritoriju; američka kompanija CWP dobila je odobrenje za izgradnju VE u blizini Tropoje. Vjetropark će imati kapacitet od 600 MW. Inače, vrijednost privatnih ulaganja u energetski sektor Albanije, premašila je 2 milijarde eura, posebno u OIE. Dodatno, Albanija ima više od 1.600 MW novih kapaciteta za skladištenje energije, koji su u fazi studije i finansijske evaluacije.

(energetika-net.com)

Bugarska investira 117 miliona eura u skladištenje energije

Bugarska gradi 31 postrojenje za skladištenje električne energije, ukupne vrijednosti od 228,9 miliona leva, odnosno 117,1 milion eura. Postrojenja će imati iskoristivi energetski kapacitet za skladištenje električne energije veći od 4.000 MWh. U ovoj državi već postoje izgrađeni i operativni sistemi za skladištenje električne energije, poput onog u Loveču, kapaciteta oko 496 MWh, koji se smatra jednim od najvećih takvih sistema u EU. Inače, bugarski građani plaćaju jednu od najnižih cijena električne energije za domaćinstva u Evropi.

(energetika-net.com)

Kalifornija: Solarni paneli iznad kanala

Kalifornija testira inovativni pristup korištenju solarne energije koji bi mogao značajno promijeniti način upravljanja vodnim i energetskim resursima. Koncept razvijen na Univerzitetu u Kaliforniji podrazumijeva postavljanje solarnih nadstrešnica iznad otvorenih kanala za navodnjavanje, a analiza je pokazala da bi postavljanje solarnih panela iznad oko 4.000 milja otvorenih kanala u Kaliforniji moglo godišnje uštedjeti do 63 milijarde galona vode, što je dovoljno da se zadovolje potrebe približno dva miliona ljudi. Procjene ukazuju da bi ovakav sistem mogao proizvesti oko 13 gigavata obnovljive energije! Kalifornijske vlasti izdvojile su 20 miliona dolara kako bi pilot-projekt postao stvarnost.

(energetskiportal.rs)

Prošle godine akumulirano 23 zeta džula energije u okeanima!

Svjetski okeani su, tokom 2025. godine, apsorbirali više toplote nego u bilo kojoj godini od početka modernih mjerenja, pokazuje Institut za atmosfersku fiziku Kineske akademije nauka. Po istraživanju, okean je samo tokom 2025. godine akumulirao dodatnih 23 zeta džula toplote (23.000.000.000.000.000.000 džula energije). Najizraženije zagrijavanje zabilježeno je u tropskim okeanima, južnom Atlantiku, sjevernom Pacifiku i Južnom okeanu. Toplije površine mora povećavaju isparavanje i količinu vodene pare u atmosferi, što stvara uslove za intenzivnije oluje i obilnije padavine, kao što su se desile u djelovima jugoistočne Azije, produženim sušama na Bliskom istoku, kao i poplavama u Meksiku i na sjeverozapadu Pacifika.

(energetskiportal.rs)

Njemačka: Novi podsticaji za električna vozila

Njemačka savezna vlada predstavila je novi program podsticaja za električna vozila, koji je stupio na snagu 1. januara 2026. godine, sa ciljem da ponovo podstakne prelazak na klimatski prihvatljivu mobilnost. Za realizaciju programa država je opredijelila oko tri milijarde eura, čime bi do 2029. godine trebalo da bude podržana kupovina ili lizing približno 800.000 vozila. Tako osnovna subvencija za baterijska električna vozila (BEV) iznosi 3.000 eura, dok domaćinstva sa nižim prihodima i djecom mogu ostvariti podršku i do 6.000 eura!

(energetskiportal.rs)

Pripremila: Tatjana Knežević Perišić

STEVAN RAKOČEVIĆ
DOKTOR ELEKTROTEHNIKE SA 27 GODINA

Obnovljivi izvori su budućnost, ali integracija mora biti pažljiva

Sa samo 27 godina, Stevan Rakočević postao je doktor tehničkih nauka, iz oblasti elektrotehnike. Svoju inženjersku karijeru započeo je u HE "Perućica", gdje i danas radi, paralelno gradeći naučni put u oblasti obnovljivih izvora energije

Tatjana Knežević Perišić

Mlad, skroman, pametan. Takav je prvi utisak kad razgovarate sa Stevanom Rakočevićem, mladim doktorom elektrotehnike, kojim se ponosi cijela HE "Perućica". Odluka da nastavi karijeru upravo u Elektroprivredi Crne Gore, daje vjetar u leđa svima onima koji znanjem i stručnošću mogu doprinijeti razvoju ne samo naše Kompanije, već elektroenergetskog sistema Crne Gore. Rekli bi, baš ovakvi ljudi nam trebaju.

Zašto elektrotehnika?

Elektrotehniku sam izabrao jer mi je stariji brat već upisao taj fakultet. Oduvijek sam volio matematiku i fiziku, a planirao sam i da upišem tehničke nauke. Dobio sam preporuku od brata da upišem elektrotehniku i tada sam istražio energetiku i odlučio da se time bavim. Iskreno, i da se ponovo odlučujem, opet bih izabrao energetiku jer se u tome pronalazim, a i tematika je vrlo aktuelna i u praksi i u nauci.

Ne moram ni pitati da li ste studije završili u roku?

Da. Prvo osnovne, pa master studije. Tokom mastera sam već počeo pripravnički staž u "Perućici". Master sam završio u julu 2022. godine, a od septembra 2022. počeo sam raditi u elektrani na poziciji Inženjer za elektro poslove i opremu.

U novembru 2022. godine upisao sam

doktorske studije, dok sam doktorsku disertaciju odbranio u decembru 2025. godine.

I kakav je bio prvi susret sa "Perućicom"?

Prvi put sam je vidio na fakultetu, tokom obilaska i zapamtio sam je kao impresivno postrojenje. Kasnije, kada sam počeo da radim tamo, doživljaj je bio grandiozan. Postrojenje ima dugu tradiciju i ogromnu važnost za energijski sistem Crne Gore. Za mladog inženjera to je privilegija, jer pruža iskustvo i mogućnost da se karijera razvija u ozbiljnom kolektivu.

Pretpostavljam, imali ste mentora?

Moj "zvanični" mentor bio je kolega Janko Gardašević, koji mi je pomogao da napravim prve korake u pogonu i da razumijem praktični rad. Pored njega, sve kolege inženjeri iz elektroslužbe i električari sa kojima sam izlazio na teren, omogućili su mi da povežem teoriju sa praksom. To iskustvo je neprocjenjivo.

”

Crna Gora ima veliki potencijal za obnovljive izvore, ali ključ je planska integracija te baterijski sistemi

Ali očitost ste htjeli više znanja pa ste upisali doktorat. Koja je tema bila doktorske disertacije?

Tokom master studija sam počeo da se bavim obnovljivim izvorima energije, posebno fotonaponskim sistemima, te njihovom integracijom u distributivnu mrežu. Logično je bilo da tu temu produžim na doktorskoj disertaciji. Moj mentor, profesor dr Martin Čelasan, uveo me u naučni svijet i motivisao da se bavim ovom temom. Bez njegove pomoći, ovaj cilj bi bio nedostižan, ili ne u tako brzom roku.

OIE su važna tema za Crnu Goru. Koje su, po Vama, prednosti, a koje slabosti?

Crna Gora ima veliki potencijal za obnovljive izvore, ali ključ je planska integracija. Fotonaponski sistemi, na primjer, imaju promjenjivu izlaznu snagu koja zavisi od vremenskih uslova. To može biti prednost, jer energija dolazi u momentima kada je potrebna, ali može i stvoriti probleme ako se ne planira pravilno. Obnovljivi izvori smanjuju zavisnost od fosilnih goriva i podržavaju energetske tranziciju. Slabosti se pojavljuju kada se integracija ne planira – tada promjenjiva snaga solarnih i vjetroelektrana može destabilizovati mrežu. U Evropi se paralelno unaprjeđuje distributivna i prenosna mreža, da bi se to izbjeglo. Što se nas tiče, smatram da distributivna mreža mora biti spremna, a važno je uvesti i dodatne tehnologije, poput baterijskih sistema koji stabilizuju energiju. Moram

” *Bez velike podrške porodice, djevojke i prijatelja, bez pomoći mentora i razumijevanja kolega, teško bih došao do doktorata, koji mi danas omogućava da primijenim naučna znanja direktno u praksi i doprinesem energetsom sistemu Crne Gore*

dati da me raduje činjenica da je Elektroprivreda spremna da gradi baterijske sisteme, jer je to neizostavna tehnologija u integraciji obnovljivih izvora. I ako se ta integracija uradi planski i uz korišćenje modernih tehnologija, obnovljivi izvori mogu značajno doprinijeti energetsom sistemu Crne Gore.

Da se vratimo vama; kako ste balansirali privatni život, rad i doktorat?

Bilo je zahtjevno. Tokom doktorata, radio sam u "Perućici" i paralelno obavljao istraživanja. Veliku podršku imao sam od porodice, djevojke i prijatelja, bez njihove pomoći i razumijevanja, teško bih sve to uskladio. Uložio sam puno vremena za istraživanja,

pisanje naučnih radova, doktorsku disertaciju...ali imao sam vjetar u leđa, nesebičnu podršku, i zato sam uspio. Uz to, naučio sam da je organizacija ključ, a iskustvo rada u pogonu pomoglo mi je da istraživanje bude praktično primjenjivo.

Kakav je bio osjećaj nakon odbrane doktorske disertacije?

Preljep! Bili su tu moja porodica, djevojka, prijatelji, kolege iz "Perućice", moji mentori...Vidio sam da su ponosni na mene, a i članovi komisije su bili jako zainteresovani za samu tematiku, pa su postavljali puno pitanja... Srećan sam što sam uspio na svako odgovoriti...Sve u svemu, bilo je to jedno veliko zadovoljstvo, satisfakcija za uloženi rad, ponos,

sreća...baš lijep osjećaj koji ću pamtiti.

I šta ćete dalje? Gdje vidite svoju karijeru u budućnosti?

Ostajem u EPCG i HE Perućica. Želim dalje razvijati svoje znanje i primjenjivati ga u praksi. Planiram da doprinosim unapređenju energetskog sistema Crne Gore kroz dalja istraživanja u oblasti integracije obnovljivih izvora i inovacije u elektroenergetici.

Jedini ste doktor elektrotehnike u "Perućici"?

Pa trenutno sam jedini doktor elektrotehnike u "Perućici", a u EPCG mislim da ima još kolega Velimir Strugar, sa kojim sam razgovarao upravo o doktorskoj disertaciji. Nadam se da će moj put biti inspiracija drugim kolegama da se bave naučnim radom i eventualno nastave stručno usavršavanje. Želim, još jednom, da se zahvalim kolegama na razumijevanju, na pomoći, na povjerenju. Sve to čini moj dalji posao i karijeru odgovornijom, a pružena mi je prilika da naučna znanja primijenim direktno u praksi.

PRIČA O RELJEFIMA ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE (III)

Vizionari jednog vremena

Sama činjenica, da je na cijelom prostoru modela bilo potrebno izrezati ploče za svaku definisanu izohipsu, koje je kasnije trebalo centritati i fiksirati za osnovu, a da istovremeno na određenim djelovima modela ima i do 30 definisanih nivoa, potvrđuje pretpostavku o velikom trudu i radu, ali i velikom materijalu koji je utrošen, da bi se dobio model prikazanog terena, ocjena je prof dr Gorana Barovića, koji je 2019.godine opisao i procijenio svih pet reljefa za EPCG

Tatjana Knežević Perišić

O reljefu, koji je godinama stajao u ulaznom dijelu zgrade Elektroprivrede, povela se riječ 2019.godine, kada je formirana Komisija za popis umjetničkih djela, među kojima su ukupno pet reljefa, koliko postoje u EPCG. Dugogodišnji sekretar Društva **Milivoje Miško Vujičić** kaže kako su popisom imovine, reljefi postali dio osnovnih sredstava kompanije, pa su na taj način prvi put bili zaštićeni.

Izuzetno umjetničko djelo

No njihovo stanje je bilo daleko od zadovoljavajućeg. Najbolji crnogorski kartograf, profesor **Goran Barović**, dao je tada preliminarnu ocjenu stanja reljefa, sa procijenjenom vrijednošću:

Reljef pozicioniran na prizemlju zgrade Elektroprivrede Crne Gore, je izuzetno vrijedno djelo koje predstavlja značajno širi prostor od onog koji se odnosi na njegov naziv. Iako je u legendi naslovljen kao Hidroenergetski sistem „GORNJA ZETA“ na njemu je prikazan i prostor sjeverno od Nikšićkog polja sa masivima Durmitora i Pivske planine sa sadržajima koji im pripadaju. Većina podataka iz fizičko-geografske i društveno-ekonomske grupe koji se unose na reljef, prezentovani su veoma jasno i precizno. Mora se, međutim, konstatovati nedostatak naziva koji nijesu uneseni ni za jedan od elemenata prostora. Na reljefu su vidljiva i oštećenja koja bi se trebala popraviti stručnom intervencijom. Sagledavajući ukupno stanje, veliku površinu i relativno dobru očuvanost, vrijednost reljefa može se procijeniti na iznos cca 12 000 €, napisao je u izvještaju **prof dr Goran Barović**, januara 2019.godine.

Odavajući priznanje za izradu reljefa, prof Barović je konstatovao da su se „autori odlučili da zbog postizanja plastičnosti reljefa i njegovih dimenzija, naprave razliku između „dužinskog“ i „visinskog“ razmjera pa su visinske mjere prikazali u razmjeru 1:4000.

Sama činjenica, da je na cijelom prostoru modela bilo potrebno izrezati ploče za svaku definisanu izohipsu, koje je kasnije trebalo centritati i fiksirati za osnovu, a da istovremeno na određenim djelovima modela ima i do 30 definisanih nivoa, potvrđuje pretpostavku o velikom trudu i radu, ali i velikom materijalu koji je utrošen da bi se dobio model prikazanog terena, napisao je prof Barović.

Model reljefa

U izvještaju je takođe opisao kako se oblikovao model reljefa:

Oblikovanje modela se vršilo popunjavanjem praznina između slojeva; za popunjavanje se obično koristi gips, plaste-

lin, mješavina pčelinjeg voska i vazelina ili neki drugi vezivni materijal.

Za rad se koriste molerske i stolarske alatke (lopaticice, špakle...) a često se nanosi i rukom. Poslije sušenja, površine se glačaju staklenom vunom, vodobrusnim papirom, a zatim se vrši bojenje površina. Bojenje površina se vrši na način što se podražavaju boje iz prirode (za ravnice – zelena boja, za vodene površine – plava boja...), a najčešće se koriste boje rastvorljive u uljanim ili vodenim rastvaračima. Najprije se čitav prostor boji prirodnim bojama, a kasnije se iscrtava ostali sadržaj (saobraćajnice, naselja, nazivi...). Nakon bojenja i ispisivanja naziva reljef se premazuje bezbojnim lakom radi zaštite i lakšeg održavanja, napisao je prof dr Goran Barović.

No, te 2019. iako je Komisija uvela i popisala reljefe kao dio osnovnih sredstava Kompanije, dobila izvještaj o stanju svih pet reljefa, procijenjenu vrijednost ovih djela nije se ništa dalje uradilo.

Kako je došlo do restauracije reljefa?

A onda je, 2025.godine, šef Službe za usluge, u Direkciji za IMS i opšte poslove **Jelena Gardašević**, započela procedure za izmještanje i restauraciju reljefa, kako bi se, u tom prostoru, obezbijedile nove prostorije centralne arhive.

Kada sam se sa reljefom susrela po prvi put, nalazio se u prostoru koji je, za djelo takvih dimenzija i značaja, bio skučen i pomalo taman. Ipak, već na prvi pogled bilo je jasno da je riječ o impresivnom i nsvakidašnjem umjetničkom komadu, čija vrijednost dodatno dobija na težini kada se zna da su ga, između ostalih, izradili i đaci tadašnje Učiteljske škole u Nikšiću, kaže Gardašević.

U to vrijeme obavljala je funkciju šefa protokola u kabinetu predsjednika Odbora direktora i nerijetko se dešavalo da se upravo na tom reljefu prezentuju projekti, koji se odnose na prostor Nikšićkog polja.

U posjetu su nam dolazili premijeri, ministri, državni sekretari, strani investitori i brojni drugi gosti. Upravo te posjete, kao i način na koji je reljef korišćen u predstavljanju važnih razvojnih planova, u meni su probudile snažnu želju da se ovo umjetničko djelo adekvatno zaštiti, restaurira i izmjesti u veći, primjereniji prostor, gdje bi moglo da dođe do punog izražaja, ističe Gardašević i dodaje

da posebnu težinu ovom reljefu daje i činjenica da je riječ o najvećem reljefu ove vrste, odmah nakon onog, koji se nalazi u Biljardi na Cetinju, što mu daje ne samo umjetničku, već i širu kulturnu i istorijsku vrijednost.

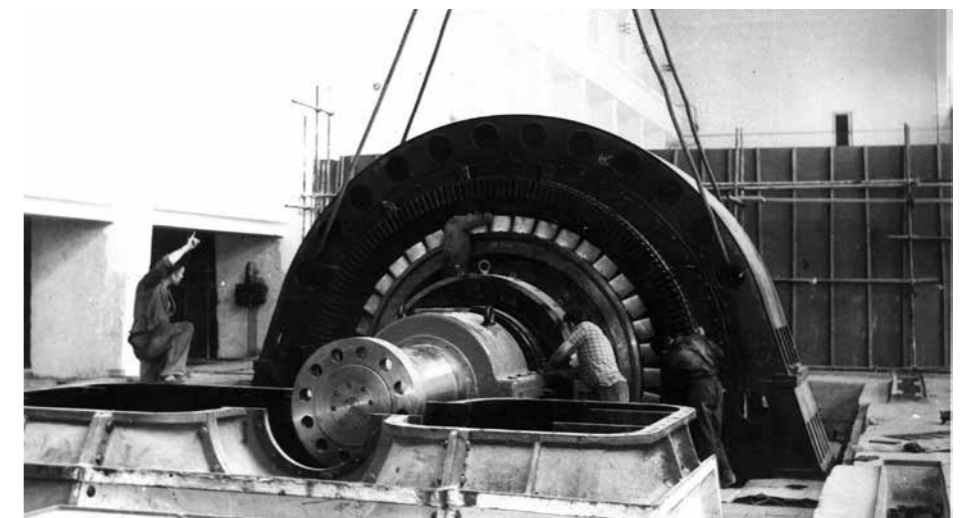
Međutim, kako i sama kaže, u početku nije naišla na puno razumijevanje i podršku, jer je postojao strah od mogućeg oštećenja ili uništavanja reljefa, skepsa u pogledu toga da li se može bezbjedno izmjestiti i ponovo sastaviti, kao i mišljenje da je riječ o nepotrebnom trošku, te da postoje „preče“ stvari na koje bi sredstva trebala usmjeriti.

Međutim, bila sam uvjerena da Elektroprivreda Crne Gore, kao velika i društveno odgovorna kompanija, može i

treba da priušti takvu investiciju. Ne samo zbog očuvanja jednog vrijednog umjetničkog djela, već i zbog sopstvenog imidža i reputacije.

Kompanije koje drže do svog identiteta, tradicije i društvene uloge, treba da njeguju i čuvaju umjetnička djela koja posjeduju, jer ona predstavljaju dio njihove istorije, ali i poruku o vrijednostima koje zastupaju. Uljepšavanje prostora, dostojanstvena prezentacija i briga o kulturnoj baštini nijesu trošak, već ulaganje u dugoročnu sliku kompanije i način na koji je doživljavaju i zaposleni i javnost, smatra Jelena Gardašević. A onda su počele pripreme za restauraciju...

(nastavak u narednom broju)

IVAN SAVIĆ
BUBNJAR I OSNIVAČ BENDA WIDER HORIZONS

Kad Pink Floyd odjekuje crnogorskim planinama

Ljudi dolaze da osjete prirodu i muziku, da se povežu s tim prostorom i zvukom, a kada smo mi tamo, dajemo im, ali i sebi, nešto posebno, muziku koja stvara iskustvo, koja nadilazi prostor i vrijeme. Muzika Pink Floyda na Maganiku, Visitoru...dobija novu dimenziju; zvuk se širi prostorom, a priroda postaje dio nastupa. A to je sjajno, kaže Ivan

Tatjana Knežević Perišić

Rock bend Wider Horizons iz Podgorice, u najnovijoj postavi iz 2023. godine, postao je Pink Floyd tribute band. Sa osnivačem i bubnjarom Ivanom Savićem, razgovaramo o neobičnom načinu rada ovog benda.

Kako je došlo do toga da se iz pravnih nauka, otisneš na bubnjeve, planinske vrhove i Pink Floyd? Gdje je 'kliknulo'?

Studij prava koji sam napisao, pa napustio, nema veze sa muzikom, niti sam napustio fakultet zbog muzike. Nije bilo nekog „klika“ ...Oduvijek sam volio fo-

tografiju, film i muziku. Nijesam se zadovoljavao samo konzumacijom, želio sam probati. Tako su nastali moji hobiji: muzika, fotografija, video, kulinarstvo, planinarenje... Sve se spojilo s bendom i svirkama u prirodi. A Pink Floyd je neka konstanta, koju predstavljamo na drugačiji način. Da, to je koncept, više nego

” *Pink Floyd je bio revolucija u muzici, a Wilder Horizons nastoji prenijeti tu energiju na crnogorsku publiku i planinske pejzaže*

tribut-bend. Trudimo se da muzika Pink Floyda koju sviramo ima svoj tok, kroz obilježavanje godišnjica i albuma. Želimo oživjeti njihove priče, ali na svoj način. Pink Floyd je bio revolucija u muzici, a Wilder Horizons nastoji prenijeti tu energiju na crnogorsku publiku i planinske pejzaže.

Tvoj bend je od svirke 'za svoju dušu' na Komovima i Maganiku dogurao do tribute benda jedne od najvećih grupa svih vremena. Ipak, otkud psihodelični Pink Floyd?

Sid Barrett je unio psihodeliju u bend, a kada je otišao, David Gilmour je stvorio četvorku koja je kreirala najmonumentalnije albume. Vidite, muzika nadilazi prostor i vrijeme, i prirodno je povezujem s planinama: Maganik, Visitor... Kad se popnem na visinu, horizonti se otvore, a muzika stvara osjećaj da letite kroz kosmos.

Znači, planine i priroda vam pružaju veći stepen slobode?

Muzika Pink Floyda u tom okruženju, dobija novu dimenziju; zvuk se širi prostorom, a priroda postaje dio nastupa. A to je sjajno! Najveća ekstaza dolazi nakon svirke. Kada završimo, osjećam se ispunjeno. Prijatelji priđu i kažu 'bili ste sjajni', ali ja tada želim samo da budem sa sobom, da saberem utiske. Pink Floyd je za mene vrhunska psihoterapija; solaza Gilmoura me vodi kroz ljepotu života i nadjačava sve probleme.

Recimo, svirate „Shine On You Crazy Diamond“ na Visitoru, pred dvadesetak ljudi i beskraju prirode. Je li to bliže duhovnoj ekstazi ili gerilskom koncertu?

Zanimljiva opservacija...Vidite, ljudi dolaze da osjete prirodu i muziku, da se povežu s tim prostorom i zvukom. Kada sve završi, ostaje osjećaj da smo dali nešto posebno, muziku koja stvara iskustvo, koja nadilazi prostor i vrijeme. S druge strane, posjetioci da su doživjeli nešto posebno. Tako smo svi "na svome".

I Maganik je nešto posebno, zar ne?

Apsolutno! Jedna čudesna i neistražena planina, zadnjih godina sve popularnija. Već se markiraju staze, i to me, kao člana planinarskog kluba Visokogorci

Crne Gore, baš raduje. Maganik je surov, opasan i čudesan – tri riječi koje ga najbolje opisuju.

U postavi imaš ljude iz Highway-a, Milky Wave-a, Rudolfa...Kako funkcionise bend sa članovima iz toliko različitih pravaca i muzičkih škola?

Članovi ekipe su vrhunski muzičari, neki se profesionalno bave muzikom, a neki pored primarnih poslova. Vokal i gitara Marko Đurišić, solo gitara Luka Vojvodić, ritam gitara, perkusije, prateći vokal Jovan Redžić, klavijature Ilija Gračanin, bas gitara Marko Perić, saksofon Teodora Tapušковиć/ Milutin Barbul. Funkcionišemo kao porodica, koja zajedno stvara lijepe stvari i jako sam ponosan što sam dio Wider Horizons-a.

Bio si i voditelj emisije o prirodnim draguljima Crne Gore, koja se, na žalost, više ne emituje.

"Ima jedno mjesto" je bio serijal dokumentarnih emisija o Crnoj Gori, koji je slavio autentičnost i ljepotu naše drža-

ve, povezivao ljude i mjesta, objavljivao velike priče sa malog prostora. Imali smo premijeru i u regionu Balkana i dijela Centralne Evrope kroz TV mrežu Balkan trip. A onda je rečeno-nema više para. Nevjerovatno. A može je sponzorirati malo bolja kompanija. Žao mi je zbog toga, bila je to odlična promocija Crne Gore. I sama najava govori: Tamo gdje svaka staza ima svoju priču. Tamo počinje avantura. U zagrljaju mora i planina, između krša i cvijeta. Tamo IMA JEDNO MJESTO.

Strastveni si i kolekcionar, i potpuno je ludo što imaš oko 350.000 pjesama u kolekciji? Kako ih organizuješ? Po raspoloženju, po žanru, ili?

Jeste, imam oko 350.000 muzičkih naslova. Organizujem ih po genezi: od ragtime-a krajem 19. vijeka, preko jazza, bluesa i svih pravaca koji su iz toga nastali. Svaki izvođač ima svoj folder sa studijskim i live albumima, kompilacijama... Sve je uredno po godinama. A skupljam ih preko 20 godina!

KALDRMOM STAROG BARA

Starom Baru se uvijek rado vraćam. Svaki novi dolazak mi je kao da je prvi put, pun radoznalosti i novih otkrića. Smješten u podnožju planine Rumije, ovaj "muzej pod otvorenim nebom" nudi putovanje kroz vrijeme koje počinje još u VI vijeku prije nove ere. Stari Bar nije samo obična ruševina na brdu; to je živa hronika uklesana u kamen, de se miris mora miješa sa aromom divljeg šipka i vjekovnih maslina

Tekst i fotografije: Andrija Kasom

Dok koračate kaldrmom starobarske čaršije nijednog trenutka nećete pomisliti da vas unutar zidina tvrđave čekaju ostaci preko šesto objekata koji svjedoče o smjeni vizantijske, mletačke i otomanske vlasti. Prolaskom kroz masivnu kapiju Starog Bara, buka magistrale i vrelina asfalta nestaju. Ostaje samo ti, tišina i kameni grad koji već vjekovima odbija da se preda zaboravu. Šetnja među ovim ruševinama je kao čitanje knjige kojoj fale stranice, pa tvoja mašta mora da dopuni priču. Moja mašta, poput Feniksa koji se izdiže iz pepela, vraća stari sjaj ovog grada u kojem se ne bi čuli samo glasovi turista, već žamor dece, glasovi ljudi kojima bi ovdje, kao nekada, bio dom. Bio bi to grad iz bajke.

De se god okreneš među ovim ruševinama vidiš stalni ples svjetlosti i sjenki. I sve vas to mami, a meni ne daje mira dok te plesove ne ovjekovječim fotoaparatom, nekad uspješno, a ponekad sa nekim malim nedostacima.

Prolazeći kaldrmom, zemljanim stazama, stepenicama...prvo što se osjeti je miris - mješavina suve trave, divljeg pelina i vlage koja izvire iz zidina. Dok se penješ uzbrdo, prolaziš pored skeleta nekadašnjih palata. Na jednoj strani vidiš mletačke lavove uklesane u kamen, a samo par koraka dalje, tursko kupatilo (hamam) sa svojim karakterističnim kupolama koje podsjećaju na neka daleka, istočnjačka vremena.

Najupečatljiviji dio šetnje je trenutak kada se dođe na gornji plato, kod Citadele. Odatle se pruža pogled koji oduzima dah: s jedne strane surova planina Rumija koja se nadvija nad gradom kao čuvar, a s druge plavetnilo Jadrana u daljini. Između njih, u dolini, leže hiljade stabala maslina. Po njima danas Stari Bar ima „Maslinijadu“, nadaleko poznatu manifestaciju na kojoj vrijedni domaćini sa svojim proizvodima dočekuju domaće i strane turiste. Dočekuju ih punim srcem, a u ime zahvalnosti oni im se svake godine vraćaju.

U Starom Baru ne hodaš samo po kamenju; hodaš po slojevima civilizacija. Svaki napukli zid i svaki grm smokve koji je iznikao iz temelja neke kuće priča priču o zemljotresima, opsadama i ljudima koji su ovdje sanjali. I pored svega, opstala je Sat kula – koja i dalje ponosno stoji, iako su se gradovi oko nje mijenjali;

Akvadukt - taj kameni most za vodu koji premošćuje provaliju, dokaz da je život ovdje nekada bujao uprkos kršu; Zarasle crkve - ostaci hramova poput onog posvećenog Sv. Nikoli, de freske polako blijede pod suncem, ali i dalje zrače mirom.

Vrijeme u Starom Baru brzo proleti, a šetajući starom kaldrmom, iz okolnih lokala zna vas opiti miris domaće kafe, ja mu ne mogu odoljeti, pa u meni se stvara želja da u svaki svratim i popijem kafu sa pogledom. U bašti lokala „Kaldrma“ bićete okruženi cvijećem i autentičnom arhitekturom – turska kafa se ovdje služi uz rahat-lokum, baš kako dolikuje ambijentu, a konoba „Spilja“ koja se nalazi tik uz zidine nudi terasu sa koje možete posmatrati planinu Rumiju i visoke bedeme dok uživate u ispijanju vašeg pića.

LEGENDA O VLADIMIRU I KOSARI

Najljepša legenda koja objašnjava duh ovog kraja tiče se Sv. Vladimira Dukljanskog, vladara Duklje, vladara Duklje (prve crnogorske države), i Kosare, kćerke bugarskog cara Samuila. Kralj Vladimir je zarobljen u borbi protiv cara Samuila i bačen u tamnicu u Prespi (današnja Makedonija). Careva kćerka Kosara, dirnuta pričama o plemenitosti i dobroti mladog kralja, zaljubljuje se u njega. Traži od oca da joj dozvoli da ga posjeti, a car, iznenađen, popušta. Njihova ljubav je bila toliko čista i snažna da je car Samuilo ne samo oslobodio Vladimira, već im je priredio veliko vjenčanje i vratio Vladimiru njegovu kraljevinu.

Vladimir je vladao mudro, a njegov

dvor se, prema legendi, nalazio negdje u okolini današnjeg Starog Bara ili pod zidinama drevnog grada. Upravo se fraza, "Pod Barom" ili latinski "Sub Barum", smatra jednim od mogućih izvora imena

grada. Ova priča nije samo legenda o ljubavi, već i simbol mira i suživota koji je vijekovima krasio ovo područje, gdje su se miješale različite kulture i religije.

ENERGIJA KOJA POKREĆE STVARALAŠTVO

Partnerstvo za nove glasove naše kulture

Tomaš Damjanović

Prošireni program Fondacije „Miloš Karadaglić“ predstavljen u Tivtu uz podršku Elektroprivreda Crne Gore

Na konferenciji za medije održanoj 30. januara 2026. godine u Muzeju nautičkog nasljeđa u Tivtu, predstavljen je novi, prošireni program podrške koji Miloš Karadaglić i njegova Fondacija pokreću s ciljem snažnijeg ulaganja u mlade talente, istraživački rad i savremeno kulturno stvaralaštvo. Program obuhvata stipendije za školovanje i stručno usavršavanje u inostranstvu, finansiranje istraživačkih projekata, kao i podršku umjetničkim inicijativama u Crnoj Gori i međunarodnom kontekstu.

„Crna Gora ima izuzetno talentovane mlade ljude. Naša je odgovornost da im budemo vjetar u leđa, ne samo finansijski, već i otvaranjem vrata i stvaranjem mostova prema svijetu“, poručio je Karadaglić, naglašavajući da Fondacija postoji da prepozna izvrsnost i pomogne joj da dobije priliku i vidljivost koju zaslužuje.

Za Elektroprivreda Crne Gore partnerstvo sa Fondacijom predstavlja nastavak dugogodišnje posvećenosti razvoju zajednice. „Energija koju proizvodimo nije samo tehnička kategorija – ona je preduslov svakodnevnog života, sigurnosti

i stvaranja. Tamo gdje postoji stabilna infrastruktura, postoji i prostor za kulturu i umjetnost. Zato ovo partnerstvo vidimo kao ulaganje u budućnost društva u kojem živimo“, istakao je predstavnik EPCG, Tomaš Damjanović.

U vremenu brzih promjena, ulaganje

u kulturu ostaje ulaganje u identitet. Podrškom Fondaciji otvaramo prostor novim idejama i novim glasovima, uvjereni da svaki podstaknuti talenat donosi vrijednost koja nadilazi jednu generaciju i postaje trajni dio kulturnog pejzaža Crne Gore.

Pokloni za najmlađe

SOZ EPCG je i ove godine obradovao novogodišnjim paketićima djecu u osnovnim školama na području Banjana i Vilusa.

Vlatko Eraković, je ispred Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG, posjetio škole i zajedno sa direktorima i nastavnicima škola podijelio poklone.

Preko 50 djece, koja pohađaju nastavu u školama na Velimlju, u Crkvicama, te na Vračenićima, Petrovićima i Vilusima, dobilo je poklone koje tradicionalno obezbjeđuje SOZ EPCG.

ZADUŠNICE DEJANA OGNJANOVIĆA

Dejan Ognjanović je istaknuti srpski pisac, filmski i književni kritičar, prevodilac i esejista. Doktorirao je 2012. godine na Filozofskom fakultetu u Beogradu s temom „Istorijska poetika horor žanra u anglo-američkoj književnosti“. Njegov rad u oblasti horora prepoznat je i međunarodno – bio je u najužem izboru za nagradu „Bram Stoker“ (2022), a 2023. godine dobio je nagradu „Rondo Hatton“ za najbolji članak o klasičnom hororu.

Kao prozni autor Ognjanović je laureat nagrade „Miodrag Bulatović“ za roman „Zadušnice“ (2023). Djelo predstavlja neobičan spoj horora, groteske i društvene satire. Radnja je smještena u ambijent Niša i okolnih sela tokom jesenjih zadušnica kad se porodice preminulih suočavaju s apokaliptičnim prizorima ustajanja mrtvih.

Na prvi pogled, roman koristi klasične motive oživljenih mrtvaca, ali ih Ognjanović preobražava kroz specifičnu lokalnu prizmu, groteskno humorističnu naraciju i crni humor koji se često približava satiričnom komentaru stvarnosti. Takav pristup osnažuje specifični dijalekatski koloritet i regionalni ton, što djelu daje osobenost i prepoznatljivost izvan okvira ustaljenih stilskih modela.

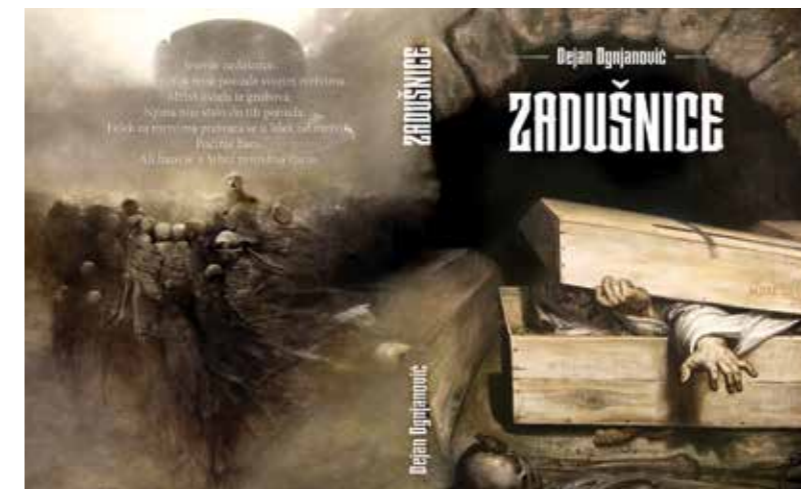
Krupni stakleni kliker ispade iz jedne očne duplje i čuknu policajca po čelu. Baoooh!, lešina ispusti novi nalet groznog zadaha, zureći svojim preostalim okom na uniformisanog čoveka pod sobom. Ovaj vrisnu glasom neobično piskavim za muško grlo i instinktivno ga, širokim zamahom, tresnu pesnicom o facu. Ovim je uspeo da momku sasvim pocepa obraz i odbaci ga sa sebe uz kišu debelih crva.

Pop je mahnito mahao krstom: „Odbi, silo nečista! Apage, Satanas!“

Nemrtvi mladić zurio je s tla ka svešteniku. Pošto nije video dejstvo molitvi, on se osvrtao oko sebe. Tražio je bilo šta što bi moglo da posluži kao oružje. Nije uspeo da nađe ništa bolje od staklene flaše s vodom koja je čudno ostala neprosuta. Mrtvo telo je, na samo metar od njega, bauljalo na šakama i kolenima, ječeći i cvileći u pokušajima da se pridigne.

U narativnom smislu Ognjanović uspijeva da žanrovske obrasce preobrazu — zombiji u romanu nijesu klasični nemilosrdni ubice, već često „neobični“ i neočekivani likovi koji čitaoca navode da preispita granicu između života i smrti, stvarnog i nadrealnog. Ova stilizacija, u kombinaciji sa grotesknim scenama, omogućava da se priča ne samo doživljava kao zastrašujuća, već i kao duhovita, dok istovremeno otvara prostor za složene metafore o društvenom propadanju i apsurdu svakodnevnog života. Autor ističe da „Zadušnice“ zapravo prikazuju slom ljudskih i društvenih vrijednosti pod pritiskom vanrednog stanja.

Djelo je vrijedan doprinos savremenoj srpskoj fantastici i horor književnosti: ne samo kao uzbudljiva priča o ustajanju mrtvih, već kao refleksija društvenih tenzija, identiteta i odnosa prema smrti — sve to utkano u stil koji izaziva, zabavlja i podstiče na razmišljanje. Pripremila: dr Marijana Terić

BUGONIJA (2025) Jorgos Lantimos

Film „Bugonija“ (2025), u režiji Jorgosa Lantimosa, crna je komedija i politička groteska o dobu u kojem se istina više ne dokazuje, već se fabrikuje kao privremeno uputstvo za preživljavanje.

Naslov priziva antički mit o nastanku života iz truleži: iz onoga što je već mrtvo rađa se nešto novo, bez porijekla i obećanja iskupljenja.

U središtu je Tedi, paranoični pčelar koji, opsjednut nestajanjem pčela i „sopstvenim istraživanjem“ sa interneta, kidnapuje korporativnu šeficu farmaceutskog giganta, Mišel, uvjeren da je ona vanzemaljac.

Podrumska ispovijest i ispitivanje postaju arena u kojoj se sudaraju seoska bespomoćnost, klasni bijes i hladni korporativni jezik.

Lantimos namjerno odlaže odgovor da li je Mišel zaista „druga“, jer ga više zanima kako nastaju narativi kad nestane zajednički kriterijum stvarnosti: odgovor na pitanje ko je čudovište, a ko žrtva neprestano se preokreće.

„Bugonija“ ne nudi katarzu; ona ostavlja gledaoca u napetosti između raspada i trajanja, kao upozorenje da u tom stvaranju smisla iz ruševina već učestvujemo.

Ona nas suočava s neugodnom mišlju da u svijetu bez zajedničke istine više ne biramo šta su činjenice, nego koji narativ nam omogućava opstanak.

Pripremio: Bojan Rajević

„Akumulaciono jezero“ je ponekad komplikovano za izgovoriti. Recimo, kad se osoba koja to pokušava uz to još i u gorepomenutom davi.

Audiat et altera pars, ali samo onima kojima nije dovoljno muka i od slušanja prve strane.

Bodler, Bodler... Čudna mi čuda! Vidio bih ga da oko njega nije bio Pariz.

Čemu poznavanje tuđica? Onoga ko je dio auditorijuma neće spasiti ni ako zna šta to znači.

Humanost na djelu: plaćeni ubica zbog krize snizio cijene svojih usluga.

Ima i situacija iz kojih nije nužno izlaziti metodom „jedva izvukao živu glavu“, ali njih vješto izbjegavamo

Ima seansi toliko obavijenih velom misterije da ni njihovi učesnici ne znaju da im prisustvuju.

Ima u toj knjizi poezije i svijetlih tačaka, nije da nema... Uzmimo samo bjeline između strofa...

Još mi ne dodjeljuju Nobelovu nagradu za književnost, što dalje govori da je Švedska kraljevska akademija jedna veoma troma institucija.

Kad god je moguće, izbjegavati boravak na lokacijama. Tu uvijek dolazi do incidenata.

Među građanstvom ima onih koji vjeruju da postoje i neke lijepe stvari o kojima novine ne pišu. To je dirljivo.

Naš iscjelitelj koji liječi dodirima ima samo jednu manu: uništi sve što dotakne.

Naše vrijeme se sastoji od niza posljednjih trenutaka da se nešto učini.

Naučio sam da primam poruke iz svemira, ali su sve bile svodive na „SOS“ pa mi je dosadilo.

Ne plašimo se mraka, nego naših lučonoša.

Ne poznajem katalonsko otvaranje. To je za mene špansko selo.

Novosti iz ornitologije: golubovi nadlijeću i područja nenaseljena spomenicima velikana.

Onome što se svaki čas obraća auditorijumu mjesto je u sanatorijumu. Očigledno, stvarnost ima urođeni smisao za rimu.

Poeta u stihovima izbjegava anžambman zato što ne može da ga izgovori.

Ponekad kao da provijava nekakav neznano na čemu zasnovan optimizam da će nas, ako nigdje drugdje, primiti u pakao.

Preovladava uvjerenje da bi situacija, da na svakom koraku nemamo nekog analitičara, bila još nejasnija.

Šekspir naš savremenik? Pa naravno, otud mu i inspiracija za tragedije.

Sredio sam da ne svjedočim ničemu i time, napokon, stekao status zaštićenog svjedoka.

Svako se u nečemu pronade. Tome nas uči primjer onog pronađenog vezanog u podrumu.

U javnosti se pojavljuje njegov dvojnjak, ali i taj je ništarija.

Za one kojima nije dovoljno običnih, tu su i šahovski problemi.

Život je predstava u kojoj je sređeno da ne bude moguće da se publika smije na pogrešnim mjestima.

Bojan Rajević

Put ka uspjehu je uvijek u izgradnji.
Lily Tomlin

Možda ćemo naići na mnogo poraza, ali ne smijemo biti poraženi.
Maya Angelou

Ako želite da živite srećnim životom, vežite ga za cilj, a ne za ljude ili stvari.
Albert Einstein

Ne mogu da promijenim smjer vjetera, ali mogu da prilagodim svoja jedra da uvijek stignem na određite.
Jimmy Dean

Putovanje od hiljadu milja počinje jednim korakom.
Lao Tzu

Ne postoji ništa trajno osim promjene.
Heraclitus

Ne možete se rukovati sa stisnutom pesnicom.
Indira Gandhi

Šta god ljudski um može zamisliti i povjerovati, to može i postići.
Napoleon Hill

Vjerujte da možete i na pola ste puta.
Theodore Roosevelt

Nije važno koliko sporo idete sve dok se ne zaustavite.
Confucius

Ako želite da ostvarite svoje snove, prvo što morate da uradite je da se probudite.
J.M. Power

Bolje je pogriješiti u originalnosti nego uspjeti u imitaciji.
Herman Melville

Neka budućnost kaže istinu, i procijeni svakog prema njegovom radu i dostignućima. Sadašnjost je njihova; budućnost, za koju sam zaista radio, je moja.
Nikola Tesla

U dubini zime, konačno sam saznao da u meni leži nepobjedivo ljeto.
Albert Camus

Biti svoj u svijetu koji stalno pokušava da od tebe napravi nešto drugo je najveće dostignuće.
Ralph Waldo Emerson

tanja.nikcevic@epcg.com

**NAGRADE
117. KOLA:**

**BRZI PUNJAČ
ZA TELEFON**

x5

**GENIUS
SLUŠALICE**

x5

**XIAOMI SMART BAND
SMARTWATCH**

x5

**„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“**

**VIVAX
TV-32LE117T2S2
TELEVIZOR**

x1

GRIJALICA

x2

**SMARTPHONE
TELEFON**

x1

**117. KOLO
NAGRADNE IGRE**

**„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“**

**117. KOLO
NAGRADNE IGRE**

**„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“**

„BUDI U TOKU – BUDI U IGRI“

PRAVILA:

Pravo učešća u nagradnoj igri imaju samo zaposleni u EPCG koji tačno odgovore na pitanje i pošalju kupon sa odgovorom i ličnim podacima. Svaki zaposleni može poslati samo jedan kupon. Svi koji pošalju dva ili više kupona, kao i oni koji pogrešno odgovore na pitanje, biće diskvalifikovani. Nagradnu igru priređuje Sektor za korporativne komunikacije, te zaposleni u njemu ne mogu učestvovati.

Kupone je potrebno poslati najkasnije petnaest dana od datuma izlaska lista na adresu EPCG, Sektor za korporativne komunikacije, Vuka Karadžića 2, Nikšić, sa naznakom „za nagradnu igru“, ili ubaciti u za to predviđene kutije.

Imena dobitnika će biti objavljena u listu Elektroprivreda. Dobitnici nagrade mogu preuzeti u kancelariji Aneks broj 4 (prva kancelarija do Aneks sale) u zgradi Direkcije društva. Kontakt telefon: 040-204-223.

U ovom broju dodijelili smo i nagrade odbojkaškog saveza Crne Gore.

KOMISIJA ZA IZVLAČENJE:

Milica Abramović (Sektor za korporativne komunikacije)

Miodrag Vuković (Sektor za korporativne komunikacije)

Име и презиме: _____

Пословна јединица: _____

Број телефона: _____

е-маил: _____

Одговор: _____

Име и презиме: _____

Пословна јединица: _____

Број телефона: _____

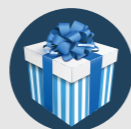
е-маил: _____

Одговор: _____

**NAGRADNO
PITANJE**

RJEŠENJE SKANDINAVKE JE

**DOBITNICI
116. KOLA**

Smart TV

Ivana Goločevac (Snabdijevanje Pljevlja)

SmartPhone

Snežana Dragičević (Direkcija)

Slušalice Redmi buds

Ivana Četković (Snabdijevanje Nikšić)

Radmila Perović (Snabdijevanje)

Sreten Savićević (Direkcija)

Milo Žugić (HE Perućica)

Marijana Žižić (Snabdijevanje Nikšić)

Brzi punjač za telefon

Darko Janičić (Direkcija)

Gordana Đuković (Direkcija za IMS Pljevlja)

Danilo Mujičić (Direkcija za razvoj)

Marina Stanojević (Snabdijevanje Cetinje)

Nikola Malavrazić

(Snabdijevanje Herceg Novi)

Smartwatch Xiaomi

Krsto Minić (Direkcija)

Darka Vojinović (HE Piva)

Goran Doderović (HE Piva)

Zorica Lučić (Snabdijevanje Pljevlja)

Nataša Pavićević (Direkcija)

Grijalica

Ljiljana Kovačević

(Snabdijevanje Herceg Novi)

Igor Dašić (Snabdijevanje Bijelo Polje)

Trenerka (ženska)

Slađana Malović (HE Piva)

Nadira Husić (Snabdijevanje Podgorica)

Majica (ženska)

Ivana Ž. Marković (Snabdijevanje)

Aleksandra Ilić (Direkcija)

Sandra Radulović (GFD)

Sonja Kekić (HE Piva)

Lidija Leković (Snabdijevanje Cetinje)

Trenerka (muška)

Veselin Božović (HE Perućica)

Vladeta Kankaraš (Snabdijevanje Pljevlja)

Prsluk (muški)

Novislav Ognjenović (HE Piva)

SKANDINAVKA

EPCG	DANTEOVA MUZA	TEKSTUALNI PREDLOŽAK ZA OPERU	PREFIKS KOJI RIJEČIMA DAJE SUPROTNO ZNAČENJE	GODINA	LEKSEMA ILI BILO KOJI NIZ GLASOVA ILI SLOVA STVORENA ZA JEDNOKRATNU UPOTREBU	RJEŠENJE ZA NAGRADNU IGRI	STILSKA FIGURA KOJOM SE PREKIDA GOVOR	ELEKTRIČNI OTPOR	ITALIJANSKI FUDBALSKI TRENER, MARESKA	NJEGOVA EKSELENCIJA (SKR.)	ISKUSTVO
ZAHVALJIVANJE (CRKV.-SLOV.)						●					
EVROPSKA INVESTICIONA BANKA (SKR.)				DUG ŽENSKI PROLJEČNI OGRTAČ BEZ RUKAVA TRINITROTOLUEN (SKR.)		●		BEZ MOĆI GOVORA (EK.)			
ANTIBIROKRATSKI (SKR.)			IME INDIJANSKE JEZIČKE PORODICE BIVŠI PJEVAČ PARNOG VALJKA, BAHIMOVSKI			●		ZAČIN TRSTENIK		POVRŠINA VIŠEGODIŠNJA BILJKA, SEVAR	
POLU-PROVODNIČKI POJAČIVAČ (MN.)						●					
UPALA ZAVRŠNOG DUELA DEBELOG CRUJEVA						●			STARI PERSUSKI ZLATNIK JEDINSTVO SVIH SASTAVNIH DUELOVA NEČEGA		
SVIJETSKI POZORIŠNI INSTITUT (SKR.)				CRNOGORSKO KOLO ČETVRTO SLOVO AZBUKE		●		KOMPIJUTERSKI GENERISANA SLIKA (SKR.)			
CARLS OLSON (INIC.)			JEDNO PREZIME NEKADAŠNJA NJEMAČKA LUKA U KINI, DANAS CINGDAO			●		LUZVIK BOLA SMOTANI			
OZNAKA ZA ELEKTRON		TREĆE SLOVO ABECEDE TELEVIZIJSKA FORMA		ISPUŠTANJE JEDNOG ILI VIŠE GLASOVA NA POČETKU RIJEČI (TICA UMJESTO PTICA I SL.)		●					
EPCG	ROD AJLAND (SKR.) ISTOVAREN			AMERIČKI BREND ZA ČIŠĆENJE I DEZINFEKCIJU POVRŠINA KLASA LESTVICA U MUZICI		●				PREDLOG	ROMAN GORANA GOCIĆA (NINOVA NAGRADA ZA 2013. GODINU)
ČLAN SINDIKATA						●					
STARI NAZIV ZA DUBROVNIK						●	LIČNA ZAMJENICA PREČNIK			PRVO SLOVO AMERIČKA LIGA U KOŠARCI	
NEVIDLJIVI ZRACI SUNČEVOG SPEKTRA						●					
VRSTA SJEMENKI				LIČNA ZAMJENICA ZAČIN		●	SAMOGLASNIK PRVA DVA SLOVA AZBUKE I ABECEDE		DRUGO SLOVO UROŠEVAC		17. SLOVO MODERNOG GRČKOG ALFABETA
SKUP MORALNIH OSOBINA (GRČ.)					JEDAN MJESEC SLOVO	●					
SASTAVNI VEZNIK			SELEKCIJA			●				OBIM	

